

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2023

Bc. Kristina Kouklová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Mediální obraz referenda o přistoupení České republiky
do Evropské unie**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Kristina Kouklová

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Bc. Kristina Kouklová

Bibliografický záznam

KOUKLOVÁ, Kristina. *Mediální obraz referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie*. Praha, 2023. 63 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra Žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rozsah práce: 108 679 znaků

Anotace

Diplomová práce s názvem *Mediální obraz referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie* se věnuje pohledu tří českých deníků na historicky první konané referendum v České republice, k němuž došlo 13. a 14. června roku 2003. Cílem práce je popsat, jak deníky Mladá fronta DNES, Lidové noviny a Právo o referendu a přistoupení České republiky k Evropské unii referovaly. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a analytickou. Teoretická část zasazuje událost do kontextu politického vývoje České republiky, popisuje integrační proces České republiky do Evropské unie, představuje referendum o přistoupení České republiky do Evropské unie a východní rozšíření Evropské unie o deset členských států. Analytická část na základě teoretických východisek prostřednictvím kombinace kvalitativní a kvantitativní analýzy sleduje, s jakými tématy bylo referendum a přistoupení České republiky do Evropské unie spojováno, jaký postoj k hlasování zkoumané deníky zastávaly a jaké argumenty pro a proti členství České republiky v Evropské unii média ve svém obsahu zmiňovala. Výsledky analýzy jsou prezentovány v závěrečné části práce.

Annotation

The diploma thesis entitled *Media Image of the Referendum on the Accession of the Czech Republic to the European Union*, is devoted to the point of view of three Czech newspapers on the historically first referendum held in the Czech Republic, which took place on June the 13th and 14th of 2003. The aim of the thesis is to describe how the newspapers Mladá fronta DNES, Lidové noviny and Právo reported on the referendum of Czechia's accession to the European Union. The thesis is divided into two parts – theoretical and analytical. The theoretical part places the events in the political development of the Czech Republic, describes the context of the integration process, presents the referendum on the accession of the Czech Republic to the European Union and the eastern expansion of the European Union by ten member states. Based on theoretical starting points through a combination of qualitative and quantitative analyses the analytical part monitors which topics were associated with the referendum about the accession of the Czech Republic to the European Union, which position the examined newspapers held towards the vote, and which arguments were for and against the membership of the Czech Republic in the European Union media stated. The results of the analysis are presented in the final part of the thesis.

Klíčová slova

Mediální obraz, referendum, Evropská unie, Česká republika, členství

Keywords

Media image, referendum, the European Union, the Czech republic, membership

Title

Media image of the Czech European Union membership referendum

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této diplomové práce PhDr. Petru Bednaříkovi Ph.D. za pomoc a trpělivost. Mé poděkování patří také mé rodině a blízkým za podporu.

Obsah

1 Úvod	3
1.2 Odchýlení od tezí	5
2 Teoretická část	5
2.1 Politický vývoj v ČR po roce 1989	6
2.1.1 První kroky k demokracii	6
2.1.2 Volby v roce 1990	9
2.1.3 Příprava nových ústav	11
2.1.4 Konec Občanského fóra	12
2.1.5 Volby v roce 1992	13
2.1.6 Rozdělení Československa	14
2.2 Integrace České republiky do Evropské unie	15
2.2.1 Vztahy Československa a Evropských společenství do roku 1989	15
2.2.3 Období po sametové revoluci	16
2.2.4 Vznik České republiky a předvstupní rozhovory	18
2.2.5 Asociační dohoda a žádost o členství	18
2.2.6 Posudek Evropské komise	19
2.2.7 Přístupové negociace	20
2.2.8 Smlouva o přistoupení a členství	21
2.3 Referendum o vstupu ČR do EU	23
2.3.1 Ústavně-právní zakotvení referenda	23
2.3.2 Průzkumy veřejného mínění	24
2.3.2.1 Výsledky a účast v referendu	25
2.3.2.2 Argumenty pro a proti vstupu	27
2.3.3 Kampaň před referendem	27
2.3.4 Průběh referenda	29
2.3.5 Výsledky	30
2.4 Východní rozšíření EU	33
3 Analytická část	35
3.1 Metodologie	35
3.1.1 Kvalitativní metoda interpretativního čtení	35
3.1.2 Kvantitativní obsahová analýza	36
3.1.3 Charakteristika deníků	38
3.1.3.1 Mladá fronta DNES	38
3.1.3.2 Právo	38

3.1.3.3 Lidové noviny	39
3.1.5 Práce s daty	40
3.2 Výsledky analýzy a její interpretace	43
3.2.1 Tematická agenda	43
3.2.1.1 Mladá fronta DNES	43
3.2.1.2 Právo	45
3.2.1.3 Lidové noviny	46
3.2.1.4 Souhrn tematické agendy	47
3.2.2 Postoj deníků k hlasování o přistoupení ČR k EU	47
3.2.3 Argumenty pro a proti vstupu do EU	49
3.2.3.1 Argumenty pro vstup do EU	49
3.2.3.2 Argumenty proti vstupu do EU	50
Závěr	51
Summary	52
Použitá literatura	55
Knihy	55
Elektronické zdroje	56
Periodika	57
Teze diplomové práce	59
Použité zkratky	62
Seznam příloh	63
Přílohy	64

1 Úvod

Přistoupení České republiky k Evropské unii je významnou událostí v novodobých českých dějinách. Členství v EU zásadně proměnilo českou zahraniční a bezpečnostní politiku, legislativní systém, ekonomiku země, českou národní identitu a mnoho dalšího. Jako člen Evropské unie získala ČR příležitost snadněji prosazovat své zájmy v zahraničí a také možnost ovlivňovat podobu unijního společenství.

Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii byla v Česku ratifikována referendem, které se konalo 13. a 14. června roku 2003. Na základě jeho výsledků se ČR stala 1. května 2004 formálně členem Evropské unie. Přistoupení k EU znamenalo pro Česko jakési navracení do Evropy, o které země usilovala po pádu komunistického režimu téměř patnáct let.

Tato práce si klade za cíl přiblížit podobu mediálního obrazu referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie v českém tisku. Výzkumu bude podroben obsah tří českých celostátních deníků, konkrétně Mladé fronty DNES, Práva a Lidových novin. Práce se zaměří na tematickou agendu referenda a přistoupení České republiky k Evropské unii. Sledován bude také postoj novin k hlasování v referendu a argumenty deníků pro, či proti členství v Evropské unii.

Za tímto účelem bude autorka práce sledovat všechny vydání vybraných deníků v období od 15. dubna 2003 do 20. července téhož roku. Analyzované období je stanoveno na základě dvou důležitých událostí. První z nich je vyhlášení data konání referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii, tedy 25. dubna 2003, druhou je oficiální potvrzení výsledků referenda, které proběhlo 10. července 2003. Období mezi těmito dvěma významnými událostmi je rozšířeno o deset dní na počátku a o stejný počet dní na konci období. Tento výběr vychází z předpokladu, že média se mohla věnovat tématu referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii už několik dní před vyhlášením data konání referenda a také, že téma mohla reflektovat i několik dní po oficiálním potvrzení výsledků občanského hlasování.

Struktura práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a analytickou. Teoretická část představí nejprve politický vývoj České republiky po pádu komunistického režimu v roce 1989, na který naváže popis integračního procesu ČR do Evropské unie. Dále bude obsahovat také kapitolu věnovanou samotnému referendu. Ta popíše legislativní zakotvení tohoto úkonu v českém právním systému, jeho průběh a průzkumy veřejného mínění před jeho konáním.

Závěr teoretického rámce doplní krátký přehled východního rozšíření Evropské unie v roce 2004. Analytická část v úvodu charakterizuje zkoumané deníky, metodologická východiska a popíše postup výzkumu. V následující kapitole poté autorka představí výsledky analýzy. Některé grafy a tabulky vkládá pro větší přehlednost přímo do textu práce. Doplnující grafy a tabulky jsou v textu pouze zmíněny s odkazem a budou spolu s kódovací knihou obsaženy v přílohách.

1.2 Odchýlení od tezí

Oproti zadaným tezím se autorka rozhodla upravit metodologii výzkumu. Analýzu práce zaměřuje na argumenty a postoje k přistoupení České republiky do Evropské unie. Vzhledem k tomu definovala i výběrový soubor, který obsahuje pouze články z publicistických rubrik deníků. U analýzy proto upustila od původního záměru kvantitativního zpracování dat ze všech publikovaných článků k danému tématu ve sledovaném období, které mělo být zaměřeno na počet publikovaných článků a jejich umístění v denících. Kombinaci kvalitativní a kvantitativní metody analýzy autorka nastavila podle potřeb výzkumu a využívá proto jen některé vybrané prvky z těchto metod. S ohledem na definici výběrového souboru, který obsahuje články z publicistických rubrik deníků, je ke zkoumání témat použita kvalitativní metoda výzkumu, konkrétně kvalitativní metoda interpretativního čtení. Ve výzkumu je také použita část kvantitativní obsahové analýzy, která slouží jako doplnění informací o počtu článků a četnosti témat. Nejedná se ale o úplnou kvantitativní obsahovou analýzu.

Od zadaných tezí se odchyluje také část teorie. Autorka v práci zmiňuje rozšiřování Evropské unie pouze ve spojitosti s východním rozšířením v roce 2004. Podrobnější vývoj rozrůstání Evropské unie o nové členy vyhodnotila jako okrajové, protože není nezbytné jako teoretický rámec k přiblížení mediálního obrazu referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie v českém tisku. Z tohoto důvodu kompletní vývoj rozrůstání Evropské unie teoretická část neobsahuje. Autorka se v teoretické části naopak detailněji zaměřila na politický vývoj v Československu po roce 1989, který měl podle ní značný vliv na utváření národní identity. Právě národní identita se totiž ukázala v publicistických člancích deníků spojených s referendem jako jedno ze stěžejních témat vztahujících se k přistoupení České republiky k Evropské unii.

2 Teoretická část

Tato část prezentuje teoretická východiska pro výzkum tématu. Kapitola nejprve představí politický vývoj České republiky po pádu komunistického režimu v roce 1989. Na něj chronologicky naváže popis integračního procesu České republiky do Evropské unie. Teoretická část se věnuje také samotnému referendu přistoupení České republiky do Evropské unie, u kterého popíše legislativní zakotvení referenda v českém právním systému, jeho průběh, jeho výsledky a průzkumy veřejného mínění před jeho konáním. V závěru kapitoly bude popsán přehled východního rozšíření Evropské unie v roce 2004.

2.1 Politický vývoj v ČR po roce 1989

Události listopadu 1989 započaly nelehký a dlouhotrvající proces demokratizace československého, respektive českého politického systému. V rámci tohoto procesu bylo zapotřebí odstranit instituce a vzorce chování z předcházejícího komunistického období a nahradit je novými, lépe vyhovujícími demokratickému uspořádání.

Autorka chce v této kapitole přiblížit transformaci, kterou si země prošla na cestě od pádu komunistického režimu do rozpadu Československa. Zásadní mezníky porevoluční české historie, jako například volby v roce 1990 nebo 1992, mají v práci za úkol přiblížit okolnosti, které formovaly národní identitu před započatím vyjednávání o přistoupení České republiky do Evropské unie. Národní identita je významným faktorem, který vysvětluje postoje občanů a elit k Evropské unii a zasazuje téma práce do širšího kontextu.

2.1.1 První kroky k demokracii

V Československu existovalo před rokem 1989 pět politických stran, jenom jedna z nich však ovládala politický život – Komunistická strana Československa. Ostatní složky politického systému její vůli více či méně pomáhaly, anebo se jí většinou nebránily. Systém v zemi měl charakteristické znaky totalitní společnosti a významně zasahoval občanům jak do veřejného, tak i soukromého života. Byly zde sice zachovány některé formální

demokratické prvky, jakými byly například pravidelné volby každé čtyři roky, ale občan v nich neměl možnost vybrat kandidáta, ten byl předem stranou navržen.¹

V listopadu a prosinci 1989 zažilo Československo mohutnou vlnu protestů, která měla za následek zhroucení panství komunistické strany. Státisícové demonstrace se po celé zemi nesly v atmosféře nenásilí a porozumění, přesto pevně trvaly na svých požadavcích, jež manifestovaly hesla jako „Konec jedné strany!“ a „Svobodné volby“. Toto dění se vzápětí začalo nazývat jako „sametová“, „pokojná“ či „něžná“ revoluce.²

Češi a Slováci požadovali bezodkladné a naprosté ukončení mocenského monopolu Komunistické strany Československa a politickou pluralitu. Politika se měla od tohoto okamžiku konat s aktivní účastí občanů. V této době vznikla obecně sdílená představa o budoucím uspořádání stojícím na kombinaci přímé a zastupitelské demokracie. Sametovou revolucí ožila touha po právním státu a autentické demokracii.³

Lidový odpor nalezl v roce 1989 svou institucionalizaci založením Občanského fóra – hnutí, které dokázalo sjednotit většinu dosavadní opozice i zastánce některých oficiálních struktur, jež stály v čele veřejného protestu a formovaly požadavky proti státní moci. Jeho slovenskou obdobou byla Veřejnost proti násilí. Tato dvě hnutí sehrála v počátku procesu transformace Československé společnosti kruciální roli.⁴

29. prosince 1989 zvolilo jednomyslně Federální shromáždění⁵ Československé socialistické republiky dramatika, disidenta a neoficiálního vůdce opozice Václava Havla za novou hlavu státu. Nového prezidenta volil sbor, ve kterém patřila absolutní většina hlasů poslancům Komunistické strany Československa.⁶

¹ ŠAFAŘÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 50. ISBN 80-85765-57-8.

² BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 41. ISBN 978-80-247-4283-0.

³ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 41. ISBN 978-80-247-4283-0.

⁴ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 41. ISBN 978-80-247-4283-0.

⁵ Federální shromáždění byl československý federální parlament. Ten tvořily dvě komory – Sněmovna lidu a Sněmovna národů. S Federálním shromážděním souběžně působily také další dva samostatné parlamenty národních republik, a to Česká národní rada a Slovenská národní rada.

⁶ ŠAFAŘÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 57. ISBN 80-85765-57-8.

V rámci kompromisní politiky byl převzat ústavní pořádek socialistického státu. Z ústavy z roku 1960, která byla v roce 1968 doplněna zákonem o česko-slovenské federaci, byl však vyňat článek o vedoucí úloze Komunistické strany Československa ve společnosti, politickém systému Národní fronty a o marxismu-leninismu jako oficiální státní ideologii. Díky těmto změnám, které odstranily z ústavy části, v nichž se nejvýrazněji projevovala nedemokratická tvář režimu, bylo možné zbylých pravidel prozatímně používat. Sestavením nové ústavy měl být pověřen až parlament zvolený lidem ve svobodných volbách.⁷

Postup ústavního provádění změn byl důležitý kvůli nepřetržení ústavněprávní kontinuity Československa. To tak mohlo zůstat členem mezinárodního společenství států. V případě chaotického rozpadu státní autority by hrozilo ohrožení mezinárodního uznání nového režimu a nové vlády, doprovázené dalšími komplikacemi na cestě k demokracii.⁸

Varianta vlády pomocí prezidentských dekretů, nebo revolučního zákonodárského direktoria byla při jednáních zvažována jen okrajově. Na přelomu ledna a února 1990 tak došlo podle dohod u takzvaného kulatého stolu⁹ k formálnímu obnovení parlamentní demokracie v Československu. Před volbami byla potřeba rekonstruovat neboli personálně očistit stávající zákonodárské sbory – Federální shromáždění, Českou národní radu a Slovenskou národní radu – od zdiskreditovaných členů.¹⁰

„Nástrojem rekonstrukce se staly kooptace, jejichž mechanismus vycházel z toho, že zkompromitovaní poslanci budou odvoláni stranou, jejichž byli členy, respektive u bezpartijních parlamentářů příslušným orgánem Národní fronty¹¹, a to po dohodě s OF¹² a VPN¹³. Místo odvolaných komunistických poslanců měli do uprázdněných poslaneckých křesel, v zájmu vyrovnaní rozložení politických sil' usednout lidé nominovaní OF a VPN.“¹⁴

⁷ ŠAFARÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 57. ISBN 80-85765-57-8.

⁸ ŠAFARÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 57. ISBN 80-85765-57-8.

⁹ Termín označuje vyjednávání rozhodujících politických sil. Obecně se používá při jednáních, která jsou určena k zprostředkování dohody například mezi státy. Pojem „kulatý stůl“ má symbolizovat rovné postavení všech zúčastněných stran.

¹⁰ CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada), s. 40-41. ISBN 978-80-247-4700-2.

¹¹ Orgán pod vedením KSČ, který navrhoval kandidáty do voleb.

¹² OF je zkratka pro Občanské fórum – politické hnutí, které vzniklo jako platforma občanských nezávislých aktivit po 17. listopadu roku 1989. Prvním neformálním vůdcem hnutí byl bývalý prezident Československa a České republiky Václav Havel.

¹³ VPN je zkratka pro Veřejnost proti násilí. Jedná se o slovenské občanské politické hnutí, které vzniklo po 17. listopadu roku 1989 a bylo na Slovensku obdobou Občanského fóra v českých zemích.

¹⁴ KOPEČEK, Lubomír. *Éra nevinnosti: česká politika 1989-1997*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 40-41. ISBN 978-80-87029-98-5.

Na začátku března 1990 proběhly obdobné kooptace všech okresních národních výborů v zemi. Komunisté ztratili většinu na všech místech, nicméně ve vládách, parlamentech a národních výborech si dokázali udržet početné zastoupení. O tom, zda na svých místech setrvají či budou muset odejít, měli rozhodnout až občané v parlamentních volbách v červnu 1990 a v komunálních volbách v listopadu 1990.¹⁵

2.1.2 Volby v roce 1990

Volby v červnu 1990 do Federálního shromáždění, České národní rady a Slovenské národní rady byly v poválečné historii československé společnosti zásadní událostí. Občané si v nich mohli po 44 letech nesvobody demokraticky rozhodnout, kam bude stát po pádu komunistického režimu směřovat. Nejednalo se o standardní postup voleb, v kterých by voliči vybírali mezi programy již ustálených politických stran – volby se naopak staly jakýmsi referendem o konci předchozího režimu.¹⁶

Před konáním voleb bylo potřeba vytvořit legislativní základ, který by oblast volebního systému a politického stranictví ukotvil. Proto ještě v první polovině roku 1990 došlo k přijetí zákona o politických stranách a také k přijetí nových volebních zákonů. Toto zákonodárství se stalo významnou součástí na cestě k vybudování pluralitního stranického systému po roce 1989.¹⁷

Zákon o politických stranách a hnutích byl schválen Federálním shromážděním 23. ledna 1990. Jednalo o první právní úpravu tohoto druhu v Československu. Původně mělo jít o obsáhlý text, který by pojal problematiku stranictví komplexně, posléze se však od této myšlenky upustilo a převládlo stanovisko, které upřednostňovalo jen zpracování rámcové struktury. Důvodem bylo zejména financování politických stran, protože rozsáhlý majetek Komunistické strany Československa v té době nově vznikající strany či již ty existující za sterého režimu značně znevýhodňoval.¹⁸

¹⁵ GJURIČOVÁ, Adéla. *Rozdělení minulosti: vytváření politických identit v České republice po roce 1989*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. Edice Knihovny Václava Havla, s. 19-21. ISBN 978-80-87490-03-7.

¹⁶ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 108. ISBN 978-80-247-4283-0.

¹⁷ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 58. ISBN 978-80-247-4283-0.

¹⁸ ŠAFAŘÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 62. ISBN 80-85765-57-8.

Nejdůležitější systémovou změnu z hlediska základních prvků demokratického systému představovala shoda u kulatého stolu na novém volebním systému. Prosazen byl návrat k poměrnému volebnímu systému, který byl při volbách používán v období první Československé republiky. A právě období první republiky představovalo po pádu komunistického režimu ideál demokratické tradice, na něž chtěl nový režim po sametové revoluci navázat.¹⁹

Volby byly v té době doprovázeny neustáleností stranického systému. Politické strany teprve vznikaly a snažily se najít témata pro své voliče. Ty stávající se snažily odpoutat od své komunistické minulosti. Programy politických stran se ve velké většině překrývaly, a to činilo voličům situaci značně nepřehlednou. Základní náplň programů by se dala shrnout do několika hesel. Vesměs se jednalo o sliby rozvoje demokracie, sociálně a ekonomicky orientované tržní ekonomiky, zajištění národní bezpečnosti, vytvoření právního státu, vizi ekonomického rozvoje a ochranu životního prostředí. Mezi důležitá témata ale patřila i myšlenka návratu Československa do Evropy a privatizace státního majetku.²⁰

Kromě nově vznikajících subjektů však byli na politické scéně dva aktéři, kteří reprezentovali dobu před – a těsně polistopadovou: Komunistická strana Československa a Občanské fórum. Voliči si ve volbách měli vybrat mezi starým nedemokratickým režimem, který reprezentovala Komunistická strana Československa a režimem novým demokratickým, jenž ztělesňovalo v první řadě Občanské fórum.²¹

První svobodné volby v Československu se uskutečnily ve dnech 8. a 9. června 1990. V Českých zemích drtivě zvítězilo Občanské fórum, které mělo ve volbách do Federálního shromáždění přes 50 % hlasů. Na Slovensku se významně prosadila Veřejnost proti násilí, která měla kolem 30 %. Signál to byl tedy zcela jasný – voliči obou republik rozhodli o definitivním rozchodu s nedemokratickým režimem.²²

¹⁹BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 62. ISBN 978-80-247-4283-0.

²⁰BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 109. ISBN 978-80-247-4283-0.

²¹BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 113. ISBN 978-80-247-4283-0.

²²GJURIČOVÁ, Adéla. *Rozdělení minulosti: vytváření politických identit v České republice po roce 1989*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. Edice Knihovny Václava Havla. ISBN 978-80-87490-03-7. s. 30.

Volby v červnu 1990 proběhly podle jasně daných demokratických pravidel. Umožnily svým voličům hodnověrný pluralitní výběr z kandidujících subjektů, čímž splnily svou nejdůležitější úlohu – vznik nového demokratického režimu a zajištění legitimacy nově zvoleným zástupcům veřejnosti. Fakticky tak byl ukončen přechod Československa k demokracii. Zvolené zástupce navzdory tomu čekalo ještě mnoho transformačních úkolů.²³

2.1.3 Příprava nových ústav

Po volbách v červnu 1990 se předpokládalo, že během dvouletého období, na které byly zákonodárné sbory zvoleny, bude vytvořena a schválena ústava československé federace obsahující ústavy obou republik. Proto byla po ustavení nově zvolených zákonodárných orgánů utvořena ústavní komise Federálního shromáždění, jejímž úkolem bylo takovouto ústavu připravit.²⁴

Během roku 1990 však došlo k různým ústavním změnám federativního uspořádání, které vedly k posilování působnosti a pravomoci republikových orgánů. Jednou z těchto změn byla i rozsáhlá ústavní reforma z prosince roku 1990, díky níž mohly republiky nově přijmout vlastní ústavy, aniž by byly souběžně vázány přijetím ústavy československé federace. Proto se začalo pracovat na samostatných ústavách dvou republik – české a slovenské. Podmínkou ale bylo, že nové ústavy republik nesmějí odporovat v té době platné ústavní legislativě federace.²⁵

Při přípravách návrhů nových ústav se brzy ukázal podstatný rozdíl ve vnímání vztahu k federaci u občanů v České republice a Slovenské republice. Zatímco v České republice z historicko-politických důvodů takřka splývalo, co je české a československé. Na Slovensku to i vzhledem ke geografickému rozdílu vnímali občané značně odlišně a diferenciaci slovenského a československého byla v povědomí lidí intenzivně zakořeněna. Tento rozdíl byl pak znatelný v činnosti politických představitelů obou republik – česká

²³ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 133. ISBN 978-80-247-4283-0.

²⁴ ŠAFARÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 70. ISBN 80-85765-57-8.

²⁵ ŠAFARÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 71. ISBN 80-85765-57-8.

strana pokládala za podstatné zejména působení na federativní úrovni a slovenská kladla důraz spíše na kompetence v rámci republiky.²⁶

Tyto okolnosti také vysvětlují, proč měla Slovenská republika větší zájem na přípravě nové ústavy a brzy sestavila speciální komisi, která byla přípravou Ústavy Slovenské republiky pověřena. Komise pracovala svědomitě a už v roce 1990 přišla s první verzí návrhu ústavy, jež byl tehdy ještě koncipován jako ústava členského státu federace.

V České republice se mezi lety 1990 a 1992 také pracovalo na návrhu nové Ústavy ČR, ten však nebyl nikdy formálně předložen k parlamentnímu projednávání ani publikován. Volby v červnu 1992 zásadně změnily politickou situaci, která měla na pojetí Ústavy ČR velký vliv. Práce na návrhu nové Ústavy ČR tak začaly po těchto volbách v podstatě znovu od nuly. Návrhu Ústavy Slovenské republiky se volby v červnu 1992 tak zásadně nedotkly, a proto byl po několika změnách v září 1992 Slovenskou národní radou přijat.²⁷

2.1.4 Konec Občanského fóra

Na začátku roku 1991 stálo před Občanským fórem rozhodnutí – mohlo se transformovat v politickou stranu, nebo si udržet svoji dosavadní podobu. Už v lednu se ovšem zdálo, že přeměna v politickou stranu, ke které v té době OF směřovalo, bude velmi obtížná. Uvnitř hnutí eskalovalo čím dál tím větší množství sporů a důsledkem těchto konfliktů byla oslabována také funkčnost hlavních orgánů, zejména Rady Občanského fóra.

V únoru 1991 padl návrh k rozdělení Občanského fóra na dva politické subjekty. Do této situace se vložil tehdejší prezident Václav Havel v obavě, že by táhnoucí spory ve vítězném hnutí mohly kompletně narušit důvěru občanů ve vývoj po sametové revoluci. Na základě prezidentova podnětu došlo 10. února 1991 k uzavření tzv. lánských dohod, které pojednávaly o rozdělení OF. Po schválení dohod Radou Občanského fóra byl 23. února oznámen vznik dvou nástupnických subjektů – Občanské demokratické strany a Občanského hnutí. Rozpadem OF skončilo období jednoty nové politické elity, jejímž smyslem bylo odstranění a vymezení se starému režimu.²⁸

²⁶ŠAFAŘÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 72. ISBN 80-85765-57-8.

²⁷ŠAFAŘÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk), s. 72-75. ISBN 80-85765-57-8.

²⁸BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 125-126. ISBN 978-80-247-4283-0.

2.1.5 Volby v roce 1992

Zkrácené dvouleté volební období parlamentů zvolených v červnu 1990 skončilo druhými svobodnými volbami. Ty se konaly 5. a 6. června 1992 a oproti parlamentním volbám v roce 1990 v nich kandidoval bezmála dvojnásobný počet politických subjektů. Proměnila se také atmosféra, zatímco v roce 1990 se volby nesly v duchu jednotné prodemokratické vlny a pro voliče bylo obtížné zorientovat se ve velmi podobných programech politických hnutí, ve volbách v roce 1992 byly už strany více profilované. Za ústřední témata těchto voleb by se daly označit ekonomická reforma a budoucí podoba státoprávního uspořádání společného federativního státu.²⁹

Podle toho se odvíjely volební výsledky v České republice a Slovenské republice, protože občané v Česku a na Slovensku viděli budoucí směřování rozdílně. V České republice se více než polovina voličů OF z roku 1990 rozhodla podpořit Občanskou demokratickou stranu vedenou Václavem Klausem. Ta slibovala občanům pokračování v ekonomické reformě a ukončení táhnoucích se jednání o státoprávní podobě. Na Slovensku zvítězila Lidová strana – Hnutí za demokratické Slovensko vedená Vladimírem Mečiarom, která se vymezovala jednak proti Klausově variantě ekonomické reformy a také proti podle Mečiarových slov příliš profederální předchozí vládě na Slovensku.³⁰

Už během volební kampaně bylo vidět, že vítězná ODS v České republice je k volbám velmi dobře připravena. Strana vsadila na profesionální vedení kampaně, důkladné školení kandidátů a čitelný politický program. Výhodou bylo také to, že stranu profileoval Václav Klaus, který byl v očích veřejnosti v té době vnímán jako jediný garant pokračování ekonomické reformy. Přičemž její první fáze – prodej kuponových knížek – měla u občanů veliké ohlasy. Vítězství ODS bylo tak doprovázeno vlnou optimismu vzhlížející k dalším úspěchům ekonomické reformy.³¹

Oproti tomu Občanské hnutí – další nástupce Občanského fóra – se ve volbách dobře neumístilo a zůstalo dokonce pod pětiprocentní hranicí vstupní uzavírací klauzule. Od vzniku v roce 1991 se Občanské hnutí profilevalo jako středová politická strana, která odmítala levicovou politiku a zároveň se snažila stavět na ideálech sametové revoluce. Toto

²⁹BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 137-138. ISBN 978-80-247-4283-0.

³⁰BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 137-138. ISBN 978-80-247-4283-0.

³¹BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 137-138. ISBN 978-80-247-4283-0.

směřování ji však nejspíš nedokázalo pro voliče uvést jako jasnou alternativu k Občanské demokratické straně.³²

Výrazné vítězství ODS v českých zemích se stalo potvrzením vůle občanů pokračovat v započaté ekonomické reformě pod vedením Václava Klause. Zároveň se odmítnutím Občanského hnutí výrazně posílily tendence k postupné rezignaci na zachování československé federace. Tuto myšlenku potvrdil Václav Klaus, který se stal po volbách českým předsedou vlády a jasně naznačil, že s budoucností jednotného československého státu již dále nepočítá.³³

2.1.6 Rozdělení Československa

Již den po volbách, 7. června 1992, požádal prezident Havel předsedu nejsilnější politické strany – Václava Klause – o sestavení nové federální vlády. Tím začal proces jednání mezi zástupci vítězných stran z obou republik – Klausem za ODS a Mečiarem za HZDS³⁴. Česká vláda sice na začátku prezentovala, že je ochotna postupovat kroky k zachování soudržného Československa, ovšem za podmínek fungování federace se silným a akceschopným centrem. Toto pojetí rozdělení moci však bylo naprosto v rozporu s volebním programem HZDS, a tak bylo celkem jasné, že na takovémto návrhu budoucího federálního uspořádání se se Slovenskou politickou reprezentací nikdy neshodnou. Sřet těchto protichůdných názorů vedl nakonec k dohodě na demontáži Československa, která byla učiněna ještě během června.³⁵

Ve čtvrtek 2. července 1992 pak prezident Václav Havel v reakci na předchozí jednání jmenoval novou federální vládu v čele s doposud spíše méně známým představitelem Občanské demokratické strany Janem Stránským, jejímž hlavním úkolem bylo realizovat uzavřenou dohodu o rozdělení Československa na Českou republiku a Slovenskou republiku. Nová vláda byla tvořena deseti členy – čtyři za ODS, jeden z KDU-ČSL³⁶ a pět za HZDS – což už samotné předznamenávalo její přechodnost, neboť každý člen musel vést

³²BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 137-138. ISBN 978-80-247-4283-0.

³³BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, s. 140. ISBN 978-80-247-4283-0.

³⁴HZDS je zkratka pro Hnutí za demokratické Slovensko.

³⁵KOPEČEK, Lubomír. *Éra nevinosti: česká politika 1989-1997*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 147. ISBN 978-80-87029-98-5.

³⁶KDU-ČSL je zkratka pro Československou stranu lidová.

více resortů najednou. O špatných vyhlídkách Československa vypovídalo i to, že lídři vítězné ODS a HZDS v této vládě chyběli a stali se premiéry svých národních vlád.³⁷

Postupně došlo během léta 1992 k uzavření jednání o různých finančních, technických, ekonomických, sociálních, vojenských, zahraničně-politických a dalších aspektech, které bylo třeba dojednat před zánikem Československa. Samotné datum oficiálního rozpadu státu se stanovilo na 31. prosince 1992.

Už v průběhu léta se však začalo ukazovat, že ne všichni stojí za stanoviskem vítězných stran o rozdělení státu. Již v polovině července rezignoval na post federálního prezidenta Václav Havel, a to na protest proti přijetí Deklarace o svrchovanosti Slovenska, jež prohlašovala nadřazenost zákonů přijatých Slovenskou národní radou nad zákony federálními. Proti rozpadu Československa se ozývala i část české vládní opozice, která požadovala vyhlášení referenda o této otázce. Dokonce i někteří poslanci za HZDS poukazovali na hrozbu chaosu, jež by mohl vyvstat v důsledku nepřipravenosti slovenské administrativy na rychlé osamostatnění. Nicméně i přes tyto výtky a následné komplikace s přijetím ústavního zákona o zániku federace, Československo k poslednímu dni roku 1992 skutečně zaniklo.³⁸

2.2 Integrace České republiky do Evropské unie

Tato kapitola chronologicky představí integrační proces České republiky do Evropské unie. V úvodu popíše vztahy Československa a Evropských společenství do roku 1989 a období vztahů po sametové revoluci. V další části se zaměří na období po vzniku České republiky, které lze označit jako počátek integrace státu do Evropské unie. Následně bude v kapitole popsán vývoj od asociační dohody až po samotné přistoupení České republiky k Evropské unii.

2.2.1 Vztahy Československa a Evropských společenství do roku 1989

Od převzetí moci komunisty v únoru 1948 bylo Československo více jak čtyřicet let součástí sovětského bloku a jeho vazby na západní Evropu potažmo členské státy Evropských společenství (ES) byly minimální. Souviselo to se vstupem Československa do nově vzniklé

³⁷ KOPEČEK, Lubomír. *Éra nevinnosti: česká politika 1989-1997*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 147-148. ISBN 978-80-87029-98-5.

³⁸ KOPEČEK, Lubomír. *Éra nevinnosti: česká politika 1989-1997*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 147-148. ISBN 978-80-87029-98-5.

Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP)³⁹ v roce 1949, od kdy byl jeho postoj k Evropskému společenství determinován stanoviskem Sovětského svazu. Ten považoval integraci směrem na západ za nežádoucí, viděl v ní agresivní nástroj amerického imperialismu, a tedy možné ohrožení pro státy socialistické soustavy.⁴⁰

Sovětský svaz a konsekvantně i další státy, které byly součástí RVHP, odmítaly dlouhou dobu uznat ES mezinárodněprávní subjektivitu. Z toho vycházela i jejich nevole k navázání jakýchkoliv oficiálních kontaktů s ES. Československo a ES začalo bilaterální jednání rozvíjet po roce 1974, v době, kdy již neměl Sovětský svaz proti dvoustranným obchodním úmluvám členských států RVHP a ES zásadních námitek. Díky tomu vzniklo mezi Československem a Evropským společenstvím několik dohod, například takzvané autolimitační sektorové ujednání pro obchod s hutnickými výrobky. Významný posun představovalo uzavření deklarace z června roku 1988 o navázání oficiálních vztahů mezi RVHP a ES, na jejímž základě došlo k vytvoření prvních diplomatických styků Československa a ES v září téhož roku.⁴¹

2.2.3 Období po sametové revoluci

Po roce 1989 nebyly nové demokratické elity v Evropě na evropskou integraci připraveny. Z části proto, že na rozdíl od bezpečnostní politiky a role NATO ve světě, která byla z ideologických důvodů součástí diskurzu, byt' dost zkresleně, na akademické půdě i v komunistickém tisku, nebylo Evropské společenství pro tehdejší režim inspirativním tématem. Především to však byl důsledek cenzury, absence akademických vazeb, pasivity oficiálních míst a deficitu cizojazyčných informačních zdrojů. Určitou výjimku tvořilo v postkomunistických zemích pouze Maďarsko a Polsko, kde už od 80. let proudila volnější intelektuální debata a byly zde vybudované silnější zahraniční vazby. Situace v komunistickém Československu 80. let však byla odlišná a Evropské společenství proto bylo viděno značně dogmatickým pohledem, pouze jako západní ekvivalent Rady vzájemné

³⁹Mezinárodní organizace, jejíž cílem byla vzájemná obchodní výměna zemí sovětského bloku. RVHP vznikla v lednu 1949 v Moskvě.

⁴⁰MÜLLER, David. Cesta České republiky do Evropské unie. In: *Cesta České republiky do Evropské unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, s. 13. ISBN 80-7325-045-4.

⁴¹ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie, s.11. ISBN 80-7179-472-4.

hospodářské pomoci. To do jisté míry také vysvětluje, proč se v Československu na počátku 90. let v otázkách evropské integrace nikdo neorientoval.⁴²

Politické změny na přelomu let 1989 a 1990 tak sice v Československu doprovázelo heslo „Návrat do Evropy“, ale nikdo jasně nedefinoval jeho význam pro budoucnost země. V té době se například na vládní úrovni nijak nerozlišovalo mezi stárnoucí formou evropské spolupráce, která byla součástí Rady Evropy ve Štrasburku a nadnárodním sdílením státní suverenity v rámci institucí Evropského společenství v Bruselu. Dominantním prvkem byl v československé společnosti jednotný pojem „Západ“, jehož esencí byl v tehdejších představách lidí zdroj blahobytu a stability.⁴³

Počátek 90. let tak charakterizovalo, ve vztahu k evropské integraci, bezmezné nadšení, iracionální idealismus a absolutní neznalost poměrů v Evropském společenství. Tomu také odpovídala očekávání, která lidem slibovala řada politiků. Zřídka v té době percipoval fakt, že členství v budoucí Evropské unii s sebou ponese i řadu náročných legislativních, politických a administrativních podmínek, včetně zevního hodnocení úrovně ochrany lidských práv, nemluvě o nákladné hospodářské i sociální reformě.⁴⁴

S realizací reformních programů měl Československu a dalším postkomunistickým zemím pomoci program Evropského společenství PHARE⁴⁵. V letech 1990 až 1992 z něj Československo celkově obdrželo finanční podporu ve výši sto milionů ECU⁴⁶, která byla převážně vynaložena na sektory průmyslové restrukturalizace, životního prostředí, energetiky, vzdělávacích programů a studentských výměn, investic do dopravy a telekomunikace nebo vědecké a technické spolupráce.⁴⁷

⁴²ČERNOCH, Pavel. Česká integrační politika. In: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004, s. 16. ISBN 80-86506-39-8.

⁴³ČERNOCH, Pavel. *Cesta do EU: východní rozšíření Evropské unie a Česká republika v období 1990-2004*. Praha: Linde, 2003, s. 25. ISBN 80-86131-40-8.

⁴⁴ČERNOCH, Pavel. *Cesta do EU: východní rozšíření Evropské unie a Česká republika v období 1990-2004*. Praha: Linde, 2003, s. 25. ISBN 80-86131-40-8.

⁴⁵PHARE je zkratka Poland and Hungary: Aid for the Restructuring of Economies. Tento program byl původně určen pouze pro Polsko a Maďarsko a poté rozšířen i pro další země.

⁴⁶Evropská měnová jednotka. Jedná se o košovou měnovou jednotku zemí Evropských společenství, která sloužila k zúčtování mezinárodních operací. Na ní později navázalo euro v kurzu 1 EUR = 1 ECU.

⁴⁷MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 28. ISBN 978-80-87029-89-3.

2.2.4 Vznik České republiky a předvstupní rozhovory

V období patnácti let po pádu komunistického režimu v roce 1989 prošla česká společnost zásadními změnami. Konec komunismu bez krveprolití přinesl Čechům a Slovákům vlnu náklonosti a obdivu z celého světa. O to víc pak vzbudil rozruch na mezinárodním poli fakt, že v době, kdy se po celé západní Evropě hranice ruší, Češi a Slováci mezi sebou budují nové rozpadem československé federace.

Z mezinárodního pohledu je tedy za prvopočátek integračního procesu nezbytné označit vznik samostatné České republiky v roce 1993. Nový stát totiž sice chtěl pokračovat v mezinárodní politické pozici Československa, ale většinu členství v mezinárodních organizacích bylo potřeba dojednat od počátku znovu. Česká republika se stala postupně součástí řady mezinárodních institucí jako například Rady Evropy, Severoatlantické aliance, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě nebo Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Dominantním dlouhodobým krokem v tomto období byla však příprava na plnou integraci státu do Evropské unie. V porovnání se vstupem do jiných mezinárodních institucí bylo získání členství v Evropské unii náročnější o implementaci legislativy EU a převodu části suverenity na nadnárodní orgány Evropské unie.⁴⁸

2.2.5 Asociační dohoda a žádost o členství

Evropská komise začala v reakci na žádosti středoevropských zemí o užší spolupráci s ES zkoumat možnosti, jak tohoto cíle dosáhnout a urychlit tak ekonomické a politické změny v regionu. Výsledkem toho byly takzvané Evropské dohody, které měly země SVE⁴⁹ se společenstvím sdružovat. Asociační dohoda mezi Českou republikou a Evropským společenstvím byla podepsána 4. října roku 1993 a v platnost vstoupila 1. února 1995.⁵⁰ Smlouva představovala pro Českou republiku první krok k členství v ES, protože mimo jiné obsahovala úmluvu o přidružení s perspektivou přistoupení. Asociovaní členové se stali čekateli na statut kandidáta, s nimiž se pak mají výhledově započít jednání o plnohodnotném členství.⁵¹

⁴⁸ ČERNOCH, Pavel. Česká integrační politika. In: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004, s. 15. ISBN 80-86506-39-8.

⁴⁹ SVE je zkratka pro střední a východní Evropu.

⁵⁰ Evropská unie vznikla až v listopadu 1993, proto byla asociační dohoda s ČR ještě podepsána s Evropským společenstvím. Dohoda vycházela z dříve podepsané asociační dohody ES s Českou a Slovenskou Federativní Republikou z roku 1991, která nebyla nikdy ratifikována.

⁵¹ ČERNOCH, Pavel. Česká integrační politika. In: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004, s. 18. ISBN 80-86506-39-8.

V porovnání s optimismem na počátku 90. let převládala o pět let později ve vládní politice směrem k evropské integraci spíše nedůvěra. Způsobily to zejména předchozí neshody při jednání vlády České a Slovenské Federativní Republiky s Evropskou komisí o uzavření asociační smlouvy nebo nepříznivě nastavené podmínky pro Československo u dohod o obchodu a spolupráci s ES a také liberálně ekonomické naladění vlády Václava Klause, které se vymezovalo proti myšlence supranacionální legislativy Evropské unie. Skepse české vlády vůči legislativě vytvářené v rámci kooperace nadnárodních institucí byla také důvodem, že Česká republika podala žádost o přistoupení do Evropské unie až v lednu roku 1996, i přes to, že byla díky ekonomické a politické reformě jedním z nejlépe připravených kandidátů ke vstupu.⁵²

2.2.6 Posudek Evropské komise

V dubnu roku 1996 obdržela Česká republika od Evropské komise dotazník, který měl zhodnotit kandidáty z hlediska jejich připravenosti ke vstupu. Evropská unie si od něj kromě prověření potenciálních členů slibovala také to, že dokument sestávající z více jak tisíce otázek, pomůže uchazečům v lepší orientaci a porozumění kolektivních strategií instituce, jíž se plánují stát součástí. Pro českou vládu to byl velmi významný krok a dobře si uvědomovala, že dotazník je první velkou administrativní zkouškou, která podrobněji ukáže, jak dobře je země připravena na vstup do Evropské unie. K vypracování dotazníku byla sestavena skupina na ministerstvu zahraničí. Ta zpracovala podklady z jednotlivých vládních resortů a po schválení vládou byly v červnu téhož roku postoupeny Evropské komisi.⁵³

Zpráva Komise z července 1996 hodnotila Českou republiku jako stát s fungujícím tržním hospodářstvím, který má potenciál implementovat legislativu EU a vykazuje prvky demokracie se stabilními institucemi zaručujícími dodržování zákona, lidských práv, respektování a ochranu menšin. Na základě čehož by s ní měly být společně s Maďarskem, Polskem, Slovenskem, Estonskem a Kyprzem neprodleně zahájeny přístupové rozhovory. Vyjma kladného hodnocení, jenž odůvodňovalo započetí vstupního jednání, uváděla Evropská komise v posudku i několik výhrad. Jako problematický označila například přístup

⁵²MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 30-33. ISBN 978-80-87029-89-3.

⁵³MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 36-37. ISBN 978-80-87029-89-3.

české vlády – kabinetu Václava Klause –, k přípravě na začlenění do EU, u něhož uvedla, že vykazuje určité známky neochoty k připouštění vlastních problémů a snahy k nalezení jejich společného řešení. Rovněž ve zprávě poukázala na vícero nedostatků v ekonomické, administrativní i legislativní sféře.⁵⁴

I přes to, že se Česká republika v té době prezentovala jako vysoce připravený stát k přijetí členství v EU, posudek Komise tomu neodpovídal. Zintenzivnit přípravy na začlenění do Unie se povedlo až po pádu vlády Václava Klause, kdy se k moci dostaly více proevropsky orientované kabinet – Josefa Tošovského a posléze Miloše Zemana.⁵⁵

2.2.7 Přístupové negociace

Přístupová jednání s Českou republikou o začlenění do EU byla oficiálně zahájena 30. prosince roku 1998, na základě schválení návrhu, o vstupních rozhovorech s pěti pokročilými zeměmi SVE a Kypr, Evropskou radou. Ta kromě postupného stanovení priorit příprav na členství pro každou z kandidátských zemí rozhodla i o vyšší předvstupní finanční podpoře pro tyto země. Za tímto účelem byly vytvořeny dva nové programy pomoci

– ISPA⁵⁶ a SAPARD⁵⁷. Zároveň měly kandidátské země k dispozici již fungující program PHARE. Přičemž dotace byly vázány na každoroční zprávy o postupu předvstupních příprav kandidátských zemí od Evropské komise, a v případě selhání sjednaných závazků, mohla být finanční pomoc Unie zastavena.⁵⁸

České republice byly určeny priority, které se shodovaly s doporučeními Evropské komise z července 1996 – tedy například nutnost odstranit nedostatky v oblasti implementace legislativy nebo administrativní a ekonomické sféře. V ní byly za kritické body označeny kupříkladu neadekvátní procesy ve vedení podniků a bank či potřeba zpřísnění kontroly nad kapitálovým trhem. Mimo jiné byla Česku vytýkaná i diskriminace Romů a absence adekvátního tiskového zákona. Tato kritika ze strany Evropské komise se odrazila zejména

⁵⁴MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 36-37. ISBN 978-80-87029-89-3.

⁵⁵MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 38. ISBN 978-80-87029-89-3.

⁵⁶ ISPA je zkratka pro Instrument for Structural Policies for Pre-Accession

⁵⁷ SAPARD je zkratka pro Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development

⁵⁸MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 38-39. ISBN 978-80-87029-89-3.

v pravidelných reportech za rok 1998 a 1999. Postupně se připravenost České republiky na vstup do EU zlepšovala, což bylo patrné i z pravidelné zprávy Komise za rok 2002.⁵⁹

Přístupové rozhovory byly rozděleny do dvou fází. První – tzv. screening – komparovala národní legislativu s legislativou Evropské unie pomocí bilaterálních jednání. A jejím cílem bylo odhalit defekty, podle kterých pak bylo zákonodárství kandidátské země rozděleno do tří kategorií. Na normy EU, které je kandidátská země schopna implementovat bez obtíží, na ty, které je schopna převzít do okamžiku vstupu, a normy, jež kandidátská země přijme v tzv. přechodném období. Druhou fází byla již samotná vyjednávání o stanovení lhůt pro pozdější implementaci evropské legislativy.⁶⁰

Komplikovanými oblastmi při přístupových negociacích byly například ty týkající se volného pohybu osob a volného pohybu kapitálu nebo zemědělství či regionální politiky. U volného pohybu osob trvala EU, kvůli obavám z velkého přílivu pracovní síly z nových členských zemí po vstupu, na přechodném období pro omezení pracovníků z těchto států. S tímto omezením Česká republika nesouhlasila. Z obav, že by bohatší cizinci mohli v krátkém čase skouřit relativně levné nemovitosti v Česku, si však Česká republika prosadila obdobné přechodné období pro volný pohyb kapitálu. V oblastech zemědělství a regionální politiky obě strany narážely na jejich finanční dopady po vstupu. Obě položky totiž představují významnou část výdajů z unijního rozpočtu, EU se proto snažila výplatu peněz do těchto sektorů po vstupu přechodně snížit, s čímž pochopitelně tuzemští zástupci nesouhlasili.⁶¹

2.2.8 Smlouva o přistoupení a členství

V prosinci roku 2000 členské země EU dosáhly dohody nad Smlouvou z Nice, která upravila rozhodovací procesy v rámci instituce tak, aby Unie o 25 a více členech byla uzpůsobilá k efektivnímu fungování. Tím byla splněna klíčová podmínka pro východní rozšíření EU. O rok později Evropská rada na svém summitu v Laekenu (předměstí Bruselu) oznámila, že

⁵⁹MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 38-39. ISBN 978-80-87029-89-3.

⁶⁰ČERNOCH, Pavel. *Cesta do EU: východní rozšíření Evropské unie a Česká republika v období 1990-2004*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-86131-40-8. s. 86-88.

⁶¹MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 41-42. ISBN 978-80-87029-89-3.

Unie je připravena ukončit přístupové negociace s připravenými kandidátskými zeměmi do konce roku 2002. ⁶²

Poslední kapitoly vstupních jednání s většinou zemí byly dokončeny na summitu Evropské rady v Kodani, který se konal 12. a 13. prosince 2002. Kromě dovršení přístupových negociací byl na tomto summitu i nastaven systém financování nových členů pro první dva roky po vstupu do EU. Zároveň v Kodani Evropská rada potvrdila, že desítka kandidátů (Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko) se k EU připojí 1. května 2004, poté, co všechny strany jednání podepíší a ratifikují smlouvu o přistoupení. Česká republika byla v přístupovém procesu výjimkou, protože negociace s ní byly ukončeny až na konci ledna 2003. Smlouva o přistoupení byla podepsána 16. dubna téhož roku zástupci všech kandidátských a členských zemí v Athénách. Při tomto slavnostním ceremoniálu ji za ČR podepsali tehdejší prezident Václav Klaus a předseda vlády Vladimír Špidla. ⁶³

Po podpisu přístupové smlouvy byla dalším krokem její ratifikace. Ta měla v členských a kandidátských zemích odlišnou podobu – v členských zemích byla realizována parlamentní cestou, kdežto v přístupových zemích bylo součástí procesu i referendum. K tomuto řešení se odhodlali i čeští ústavní činitelé a nahradili tak třípětinový souhlas obou komor Parlamentu, daný Ústavou ČR pro ratifikaci mezinárodní smlouvy, lidovým hlasováním. ⁶⁴

Referendum o vstupu České republiky do Evropské unie se konalo 13. a 14. června roku 2003. Předcházela mu informační kampaň, která měla skrze různorodé semináře, konference, prezentace či diskuse s odborníky seznámit české občany s podmínkami vstupu do Evropské unie. Ministerstvo zahraničí zveřejnilo před konáním referenda na svých stránkách plné znění smlouvy o přistoupení a zřídilo speciální informační webový portál Euroskop. Vláda občanům také zaslala poštou desetistránkový leták se zásadními informacemi o Smlouvě a dalších detailech o přistoupení k EU. Pro vstup České

⁶²MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 42. ISBN 978-80-87029-89-3.

⁶³MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 43. ISBN 978-80-87029-89-3.

⁶⁴Čl. 10 Ústavy České republiky In: *Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky: Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky: některé další související právní předpisy*. Vydání: sedmnácté. Praha: Armex Publishing, 2022, s. 6. ISBN 978-80-87451-87-8.

republiky do Evropské unie v referendu hlasovalo 77,33 % zúčastněných a skončilo tedy kladným výsledkem. Po úspěšné ratifikaci ve všech členských i kandidátských zemích se tak nakonec Česká republika 1. května 2004 stala právoplatným členem Evropské unie.⁶⁵

2.3 Referendum o vstupu ČR do EU

Referendum o vstupu České republiky do Evropské unie se konalo 13. a 14. června roku 2003. Prezidentem byl v té době Václav Klaus a předsedou vlády Vladimír Špidla z ČSSD. Ten sestavil vládu ČSSD spolu s KDU-ČSL a US-DEU. V opozici byly strany ODS a KSČM. Vstup do Evropské unie podporovaly všechny parlamentní politické strany s výjimkou KSČM, přičemž pouze na straně ODS byla v prezentaci postoje ke vstupu patrná jistá rozpolcenost.

2.3.1 Ústavně-právní zakotvení referenda

Před přistoupením k samotnému referendu čelila Česká republika zásadní otázce – a to, jakou formou bude lidové hlasování ošetřeno po právní stránce. Od vzniku státu v roce 1993 bylo sice podáno celkem 15 návrhů, které usilovaly o nejrůznorodější podoby ústavního zákona o obecném referendu, nicméně žádný z nich neuspěl. Na tom, že o vstupu do Evropské unie má být rozhodnuto v referendu se však tehdejší politická scéna shodovala. A proto politici přikročili ke kompromisu, jehož výsledkem bylo přijetí „jednorázového“ ústavního zákona, který lze použít pouze na akt přistoupení České republiky k Evropské unii a nelze ho aplikovat k vypsání referenda o jakémkoliv jiné, jakkoliv velmi blízké otázce.⁶⁶

Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení ČR k EU a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů byl přijat 14. listopadu 2002 a účinnost nabyl 1. března 2003. K ústavnímu zákonu byl posléze přijat i prováděcí předpis – zákon č. 114/2003 Sb., o provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně některých zákonů. Tato dvě ustanovení doplnila ještě vyhláška ministerstva vnitra č. 115/2003 Sb.

⁶⁵ MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010, s. 43. ISBN 978-80-87029-89-3.

⁶⁶ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 156. ISBN 80-7325-051-9.

Výše zmíněný ústavní zákon stanovil, že o přistoupení ČR k EU lze rozhodnout výhradně v referendu a jeho kladný či záporný výsledek je závazný. Český Parlament se tak tedy tímto ustanovením dobrovolně připravil o svou rozhodovací pravomoci v této otázce a vyloučil eventualitu, že by v případě neúspěchu mohl přistoupení schválit zastupitelský orgán. Tato legislativa zároveň stanovila, že pokud by občané v prvním referendu vstup do Evropské unie nepodpořili, je možné jej po uplynutí dvou let konat znovu.⁶⁷

Ústavní zákon stanovil přesné znění otázky takto: "Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?" Na ní pak hlasující – právo hlasovat měl každý občan České republiky, kterému bylo nejméně 18 let – odpověděl dle své úvahy kladně či záporně. Přičemž pro přistoupení musela většina hlasujících odpovědět kladně. Referendum nebylo vázáno na minimální kvórum⁶⁸, jenž by podmiňovalo jeho platnost. Rozhodnutí se tak přenechalo voličům a volební účast na něj neměla vliv. Výsledek lidového hlasování nahradil souhlas Parlamentu k ratifikaci smlouvy o přistoupení ČR k EU a jeho vyhlášení, stejně jako vyhlášení samotného konání referenda bylo v gesci prezidenta.⁶⁹

2.3.2 Průzkumy veřejného mínění

Tato kapitola má v práci za úkol představit sociologické průzkumy před konáním referenda. Nejprve popíše vývoj postojů české společnosti k přistoupení České republiky do Evropské unie a hlasování v referendu. Poté se zaměří na průzkumy argumentů pro a proti členství v Evropské unii.

⁶⁷FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 156. ISBN 80-7325-051-9.

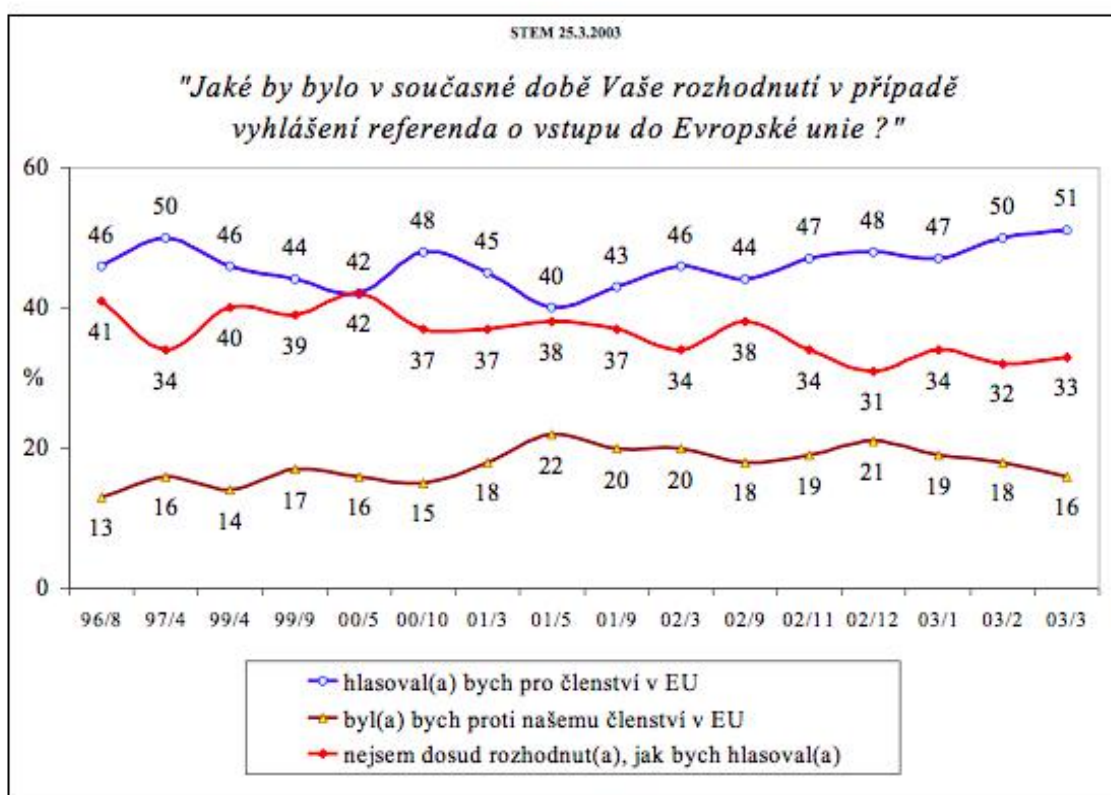
⁶⁸Kvórum je kvantitativní podmínka pro platnost voleb nebo hlasování. Ve volbách a v referendu stanoví, jaký minimální podíl oprávněných voličů se jich musí účastnit, aby byly platné.

⁶⁹Ústavní zákon o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-515>

2.3.2.1 Výsledky a účast v referendu

Sociologické průzkumy realizované agenturou STEM v letech 1996 až 2003 mezi obyvateli České republiky naznačovaly stabilní postoj voličů k přistoupení do Evropské unie – podíl stoupenců se v tomto období pohyboval mezi 40 a 51 % a odpůrců mezi 13 a 22 %. Přičemž 71 % dotázaných jen několik týdnů před konáním referenda odpovědělo, že se vstupem do EU souhlasí. (Viz graf č. 1, příloha č. 1)

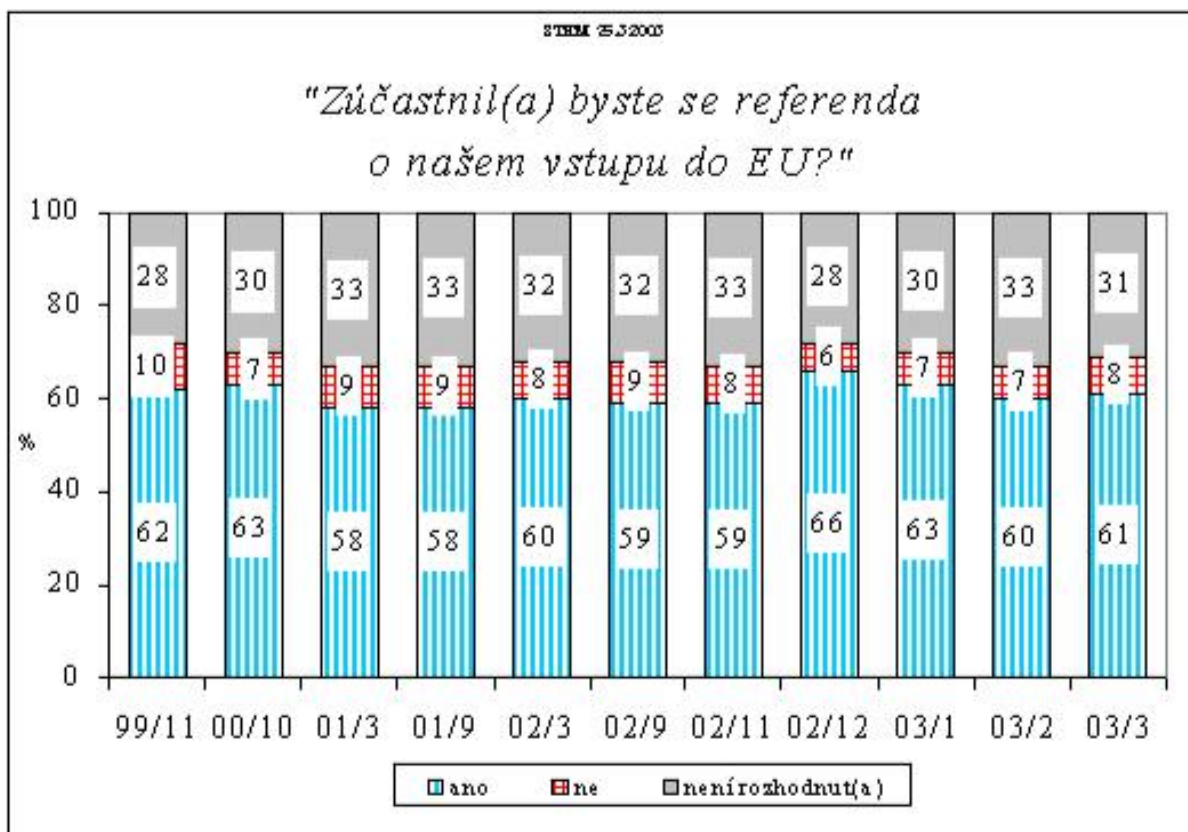
Graf č. 1: Volební průzkumy hlasování v referendu o vstupu ČR do EU

Zdroj: STEM.cz

Předpokládaná účast veřejnosti v referendu se také příliš neměnila. Mezi lety 1999 až 2003 se počet Čechů, kteří se podle průzkumů plánovali referenda zúčastnit, pohyboval v odchylnkách několika jednotek procent. (Viz graf č. 2)⁷⁰

Graf č. 2: Průzkumy účasti v referendu o vstupu ČR do EU

Zdroj: STEM.cz

⁷⁰Postoje k referendu o EU. STEM [online]. 2003, 25.3.2003 [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/postoje-k-referendu-o-eu/>

2.3.2.2 Argumenty pro a proti vstupu

Jako nejdůležitější změnu po vstupu do Evropské unie Češi v průzkumech v roce 2000 a 2001 v otevřené otázce uváděli možnost volného pohybu osob. Na tom, že začlenění do EU poskytne českým občanům rozšíření pracovních příležitostí v zemích západní Evropy se v uzavřené otázce tehdy shodlo 86 % dotázaných. Tento benefit členství zároveň nezpochybňovali ani respondenti, kteří jinak byli proti přistoupení ČR do EU. Jako druhou nejdůležitější změnu spojenou se členstvím v té době Češi viděli obecně v integraci země do vyspělé Evropy. Z průzkumů vyplývá, že většina lidí v Česku si kvůli tomu od vstupu do EU slibovala například zvýšení úrovně vzdělávacího systému, zlepšení životní úrovně nebo kvality životního prostředí. Se vstupem do Evropské unie se Češi na samém počátku nového tisíciletí obávali zejména migrační vlny z Východu, posílení organizovaného zločinu, ztráty národní suverenity, oslabení kulturních tradic, nárůstu sobeckosti a neurvalosti ve společnosti, úpadku tradičního průmyslu či ochromení zemědělství.⁷¹ (Viz přílohy č. 2,3,4)

V roce 2003 se pohled české společnosti na transformaci, kterou by přineslo členství v Evropské unii, částečně proměnil. Nejdůležitější očekávanou změnou sice u Čechů zůstal volný pohyb osob, integrace do vyspělé Evropy však ustoupila do pozadí a posílila obava z nepříznivých změn v sociální oblasti. Ta se podle únorového průzkumu stala dokonce druhou nejdůležitější změnou v hierarchii. (Viz příloha č. 5) Nejsilnějšími argumenty pro vstup do EU byly několik týdnů před referendem pro příznivce přistoupení volný pohyb osob, integrace do vyspělé Evropy a zlepšení životních podmínek. Odpůrci pak nejvíce zdůrazňovali zhoršení sociální situace a ztrátu suverenity.⁷²

2.3.3 Kampaň před referendem

Českým občanům měla ke způsobilému rozhodnutí o vstupu ČR do EU zprostředkovat dostatek informací několikaměsíční vládní kampaň před konáním referenda. Jejím vedením byl pověřen Odbor komunikační strategie Ministerstva zahraničních věcí. Tehdejší vláda slibovala, že kampaň poskytne veřejnosti vyvážené argumenty pro i proti členství v Evropské unii. Tento záměr však vyvracelo již zadání sociologických průzkumů, které si vláda před spuštěním kampaně objednala, a na jejichž datech byla strategie celé kampaně

⁷¹ UHROVÁ, Jitka. Jak vidíme vstup naší země do EU?. *STEM* [online]. 2003, 19. 12. 2001 [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/jak-vidime-vstup-nasi-zeme-do-eu/>

⁷² Jaké nejdůležitější změny nás po vstupu do EU čekají?. *STEM* [online]. 2003, 22. 4. 2003 [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/jake-nejdulezitejsi-zmeny-nas-po-vstupu-do-eu-cekaji-475/>

postavena. Nejdůležitějším z nich byl výzkum nazvaný *Segmenty hlavní cílové skupiny podle postojů ke vstupu do EU*, který rozdělil potenciální voliče podle jejich vztahu k Unii, sociodemografických profilů a vhodných komunikačních nástrojů k ovlivnění jejich postoje.⁷³

Vládní kampaň vycházela ze tří základních zásad. První z nich bylo používání rozdílné komunikace u jednotlivých skupin voličů. Například aktivním příznivcům členství a lidem, kteří se o Evropskou unii zajímali, ale zároveň nebyli rozhodnutí členství podpořit, mělo být v rámci kampaně poskytnuto co možná nejvíce informací. Druhá zásada spočívala v zjednodušování předkládaných informací úměrně k homogenitě a velikosti cílové skupiny. Třetím bylo zaměření kampaně na studenty, starší občany a ženy s malými dětmi, jejichž účast v referendu byla z průzkumů vyhodnocena jako nadstandardně významná.⁷⁴

Stěžejní informací kampaně byl prospěch ze vstupu do EU pro všechny občany. Členství bylo prezentováno v souvislosti s příslibem růstu životní úrovně, kultivací veřejného prostoru a ekonomickým rozvojem. Kampaň byla v historii České republiky neobvyklá, co se týče jejího celkového rozsahu, systematickosti práce s médii a počtu druhů komunikačních prostředků. Na její realizaci bylo ze státního rozpočtu celkově vyčleněno 200 milionů korun. Nejvíce peněz bylo investováno do nákupu vysílacího času v televizi. Rozpočet obsahoval ale i investice v tištěných médiích, konkrétně v Lidových novinách, Blesku a Mladé frontě DNES. (Viz příloha č. 6)

Odbor komunikační strategie MZV⁷⁵ kampaň rozdělil do tří fází. První z nich probíhala celý květen a měla za úkol přesvědčit voliče o tom, že vstup do EU bude prospěšný. Druhá fáze trvala od začátku června až do posledního dne referenda, tedy 14. června, a jejím cílem bylo zmobilizovat Čechy, aby se hlasování zúčastnili. Třetí fáze po referendu měla sloužit k poděkování vlády voličům za účast a jejich podporu vstupu do Unie.⁷⁶

Z rozpočtu vládní kampaně nebyl podpořen nikdo z odpůrců členství. Jejich finanční prostředky proto byly značně omezené, což se projevilo i na viditelnosti opozičních aktivit a argumentů proti vstupu do EU. Odpůrci se snažili reagovat především skrze média.

⁷³ BALÍK, Stanislav. Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii. In: *Cesta České republiky do Evropské unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, s. 97-98. ISBN 80-7325-045-4.

⁷⁴ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 164. ISBN 80-7325-051-9.

⁷⁵ MZV je zkratka pro Ministerstvo zahraničních věcí.

⁷⁶ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 164. ISBN 80-7325-051-9.

Objevilo se několik informačních letáků, které před vstupem do EU varovaly. Avšak kvůli jejich nízkému nákladu neměly nijak výrazný dosah. Jediným politickým subjektem vymezujícím se v té době proti členství byla KSČM⁷⁷. Její kampaň proti přistoupení do EU však srážela prohlášení tehdejších komunistických straníků o tom, že v referendu plánují hlasovat pro vstup České republiky do Evropské unie. Vládní kampaň spolu s dalšími kampaněmi přívrženců členství tak kvůli výše zmíněnému celkově pozornost českého obyvatelstva opanovaly.⁷⁸

2.3.4 Průběh referenda

Tehdejší prezident Václav Klaus vyhlásil termín konání referenda 25. dubna 2003. Hlasování se konalo po dva po sobě nadcházející dny, tedy podle tradičního modelu v České republice, který je využíván u senátních, parlamentních, krajských či prezidentských voleb. Poprvé se místnosti s volebními urnami otevřely v pátek 13. června. Přičemž zákon u referenda o vstupu do EU nestanovil pro volební kampaň žádná omezení, jak tomu bývá například u voleb do dolní komory Parlamentu. Z tohoto důvodu tak mohla kampaň pokračovat i v samotném průběhu hlasování.

Toho využili takřka všichni politici, a po své účasti v referendu v pátek vyzývali občany, aby se voleb zúčastnili a podpořili členství v Evropské unii. Předsedové všech koaličních stran o svém hlasu pro Unii tehdy informovali skrze média, v čele s předsedou vlády Vladimírem Špidlou, předsedou Poslanecké sněmovny Milanem Uhdem, a také bývalým prezidentem Václavem Havlem a bývalým předsedou vlády Milošem Zemanem. K hlasování pro vstup do EU vyzvala občany první den konání referenda také opoziční ODS a její tehdejší předseda Mirek Topolánek podporu vstupu potvrdil následujícího volebního dne. Prezident Václav Klaus občanům své stanovisko k referendu tehdy nesdělil, vyzval je však, aby se hlasování zúčastnili.⁷⁹

⁷⁷ KSČM je zkratka pro Komunistickou stranu Čech a Moravy

⁷⁸ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 165. ISBN 80-7325-051-9.

⁷⁹ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 165. ISBN 80-7325-051-9.

Česká televize v páteční podvečer odvysílala průzkum, který ukazoval, že pro vstup do Evropské unie první den referenda hlasovalo 84 % zúčastněných. S ním byla uveřejněna i informace o tom, jak toho dne v referendu údajně hlasovali voliči tehdejších politických stran.⁸⁰ Hlasování o členství v EU pokračovalo dalšího dne ráno. Volební místnosti byly pro české občany v sobotu otevřené do dvou hodin odpoledne. Ještě před čtvrtou hodinou odpolední téhož dne bylo potvrzeno, že účastníci referenda svými hlasy přistoupení České republiky k Evropské unii podpořili. Kompletní výsledky referenda byly uveřejněny v podvečer.⁸¹

2.3.5 Výsledky

Oficiální výsledky referenda potvrdil tehdejší prezident republiky Václav Klaus 10. července 2003. Vstup ČR do EU v referendu podpořilo 77,33 % zúčastněných. Proti členství v Unii se ve volebních místnostech vyslovilo 22,67 % hlasujících. K volebním urnám tehdy přišlo 55,21 % oprávněných voličů.⁸² Celkový výsledek pozitivně hodnotila jak česká, tak i zahraniční politická scéna, a to především představitelé členských států EU, kteří vyjádřili České republice mnoho gratulací. V Česku kvitovali výsledek referenda především zástupci vládní koalice a jako úspěch jej označila také řada českých osobností.⁸³ Rozhodnutí voličů napříč Českou republikou bylo poměrně vyrovnané. Rozdíl mezi krajem s největší a nejmenší podporou členství byl pod sedm procent. (Viz tabulka č. 1)

⁸⁰ Členství České republiky v EU mělo tehdy podle průzkumu podpořit 95 % voličů US-DEU, 91 % stoupenců ODS, 88 % voličů KDU-ČSL a ČSSD a 45 % přívrženců KSČM.

⁸¹ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 165. ISBN 80-7325-051-9.

⁸² Průměrná účast při referendu o vstupu do EU byla v osmi zemích SVE 58 %.

⁸³ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 165-167. ISBN 80-7325-051-9.

Tabulka č. 1: Výsledky referenda v jednotlivých krajích

Analýza výsledku referenda		
	účast (v %)	pro vstup (v %)
hlavní město Praha	57,80	80,16
Středočeský kraj	57,72	75,38
Jihočeský kraj	55,65	76,17
Plzeňský kraj	56,03	76,90
Karlovarský kraj	51,16	76,54
Ústecký kraj	50,02	75,65
Liberecký kraj	56,46	73,82
Královéhradecký kraj	59,39	76,20
Pardubický kraj	57,72	76,09
Kraj Vysočina	57,27	75,99
Jihomoravský kraj	55,61	78,31
Olomoucký kraj	54,46	77,03
Zlínský kraj	56,27	80,47
Moravskoslezský kraj	49,57	79,08

Zdroj: vlastní zpracování, podle FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-051-9.

Souměrnost výsledků byla zřetelná i podle socioekonomického rozvržení voličů. Z průzkumu agentury SC&C z 13. a 14. června 2003 vyplývá, že pro vstup ČR do EU hlasovalo 75 % obyvatel venkova a 75 % obyvatel měst. Vyrovnaný byl poměr údajně i podle genderu – vstup do EU mělo podpořit 78 % žen a 77 % mužů.⁸⁴

Větší rozdíly byly patrné u rozdělení voličů podle kritéria povolání a politické příslušnosti. U povolání byl největší poměr zastánců Unie mezi hlasujícími studenty – v referendu přistoupení podpořilo 84 % z nich. Naopak nejskeptičtější byly k členství při volbě údajně nezaměstnaní, jichž vstup do EU podle průzkumu podpořilo v referendu jen 65 %. (Viz tabulka č. 2)

Tabulka č. 2: Výsledky hlasování podle povolání

Hlasování podle povolání	
povolání	pro vstup (v %)
zaměstnanec	77
podnikatel	79
důchodce	78
v domácnosti	75
student	84
nezaměstnaný	65
ostatní	74

Zdroj: vlastní zpracování, podle FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-051-9.

⁸⁴ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 165-167. ISBN 80-7325-051-9.

Největší poměr voličů pro přistoupení byl mezi příznivci US-DEU – 92 %. Nejméně pak v řadách podporovatelů KSČM – 37 %. (Viz tabulka č. 3) ⁸⁵

Tabulka č. 3: Výsledky hlasování podle politické příslušnosti

Hlasování podle politické příslušnosti	
politická příslušnost	pro vstup (v %)
US-DEU	92
ODS	86
KDU-ČSL	84
ČSSD	82
ostatní	71
KSČM	37

Zdroj: vlastní zpracování, podle FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-051-9.

2.4 Východní rozšíření EU

Česká republika vstoupila v roce 2004 do Evropské unie spolu s Litvou, Lotyšskem, Estonskem, Polskem, Slovenskem, Maďarskem, Slovinskem, Maltou a Kypru. Jednalo se o doposud největší rozšíření EU, jehož cílem bylo opětovné sjednocení kontinentu po pádu Berlínské zdi a rozpadu Sovětského svazu, bylo zahájeno na zasedání Evropské rady v prosinci roku 1997. Přístupová smlouva, díky které se EU rozšířila o tzv. laekenskou skupinu deseti výše zmíněných států, byla podepsána v Aténách 16. dubna 2003. Rozšíření předcházela v devíti přistupujících státech referenda, na základě jejich výsledků byla přístupová smlouva ratifikována. Referendum o přistoupení k EU se nekonalo jen na Kypru,

⁸⁵ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 165-167. ISBN 80-7325-051-9.

a to kvůli komplikacím ohledně rozdělení ostrova na dvě republiky. Referenda východního rozšíření v jednotlivých státech ilustruje tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Data konání referenda o přistoupení k EU k 1.5. 2004 v kandidátských zemích

Data konání referenda o přistoupení k EU k 1.5. 2004 v kandidátských zemích

DATUM REFERENDA	ZEMĚ	VOLEBNÍ ÚČAST %	ANO %	NE %
08. 03. 2003	Malta	91	53,60	46,4
23. 03. 2003	Slovinsko	60,3	89,60	10,4
12. 04. 2003	Maďarsko	45,6	83,76	16,24
10 -11. 05. 2003	Litva	63,3	91,07	8,93
16 -17. 05. 2003	Slovensko	52,15	92,46	6,20
07 – 08. 06. 2003	Polsko	58,85	77,45	22,55
13 – 14. 06. 2003	Česká republika	55,21	77,33	22,67
14. 09 . 2003	Estonsko	64,02	66,83	33,17
20. 09. 2003	Lotyšsko	72,53	67,00	32,3

Zdroj: Euroskop.cz

3 Analytická část

Analytická část práce představí zvolenou metodologii a popíše postup sběru a práce s daty. V závěru budou prezentovány výsledky analýzy.

3.1 Metodologie

Tato kapitola představí metodologická východiska pro analýzu vybraných dokumentů. Autorka pro potřeby porozumění analytické části zahrne do kapitoly popis zvolené analytické techniky, charakteristiku vybraných deníků, definuje výběrový soubor analýzy, sledované proměnné a postup při sběru dat. Cílem této práce je popsat mediální obraz referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie. Ve výzkumu se autorka pokusí popsat, jak byla třemi vybranými českými deníky tato historická událost reprezentována, a to v období od vyhlášení data referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie, až po zveřejnění výsledků hlasování.

3.1.1 Kvalitativní metoda interpretativního čtení

Analytická technika interpretativního čtení patří mezi kvalitativní metody výzkumu dokumentů. Tento postup lze využít ke zpracování rozsáhlých souborů textu, k čemuž ji i navrhla její autorka Jane C. Kronicková. Spíše než o specifickou techniku analýzy dat se jedná o způsob, jakým lze ke kvalitativním datům přistupovat. Analytický postup interpretativního čtení vychází z hermeneutiky, jejíž interpretace je postavena především na podrobném porozumění textu. Pro pregnantní aplikaci formy přístupu k datům skrze interpretativní čtení je podstatná erudice výzkumníka v dané problematice i diskurzu, který se ke zkoumanému textu vztahuje. Podstatným prvkem je i výzkumníkova znalost a orientace v příslušném teoretickém rámci analyzovaného materiálu.

Při použití interpretativního čtení se výzkumník seznamuje nejprve se všemi dostupnými daty, jež se k dané problematice vztahují a až poté přistupuje k výběru textů, které plánuje analyzovat. Stěžejním faktorem selekce textů je jejich hodnota pro zkoumané téma. Důraz zde není kladen například na prvek reprezentativity datového souboru, jako tomu bývá u pozitivisticky vedených analýz.

Tento postup je ústředním předpokladem pro správnou interpretaci vybraného datového souboru. Jelikož k porozumění analyzovaných textů je nutná i znalost ostatního obsahu, aby výzkumník mohl posoudit část ve vztahu k celku a naopak. Výzkumník tak do interpretačního procesu vnáší i vlastní předporozumení, jež získává na základě seznámení se se zkoumaným a dalším materiálem, který se danou problematikou zabývá. V rámci aplikace metody se výzkumník v materiálu vrací opakovaně k celku a dílčím částem, čímž postupně zvětšuje záběr sféry, jež interpretaci ukotvuje. Toto rozšiřování perspektivy, s níž na text nahlíží, a jeho erudice jsou zároveň pojistkou nezkrácení finální interpretace. K posouzení validity výsledků u této metody slouží čtyři následující kritéria:

- „1. konzistence interpretace jednotlivých částí s interpretací celku a tím, co víme o okolnostech, ve kterých vznikl;*
- 2. celistvost interpretace, zda byly zohledněny všechny důkazy;*
- 3. přesvědčivost interpretace, zda je možné výroky v textu zvýznamnit i jiným způsobem a*
- 4. smysluplnost interpretace, zda přispívá k celkovému porozumění a rozšiřuje vědění oboru.“⁸⁶*

3.1.2 Kvantitativní obsahová analýza

Metoda obsahové analýzy patří mezi tradiční nástroje zkoumání mediálních obsahů. Charakteristická je pro ni vysoká míra strukturovanosti a ověřitelnosti. Tato technika výzkumu je vhodná pro zpracování velkého množství dat, proto se uplatňuje například ke komparaci různých typů médií nebo sledování transformace mediálních obsahů v delším časovém horizontu. Pomocí obsahové analýzy lze také zkoumat jakým tématům a v jakém rozsahu se média věnují.⁸⁷

⁸⁶SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace, s. 390-394. ISBN 978-80-247-3568-9.

⁸⁷TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010, s. 99-103. ISBN 978-80-7367-683-4.

Mediované obsahy se u této metody zkoumají s ohledem na několik vybraných znaků, které je možné kvantifikovat a statisticky zpracovat. Celý proces obsahové analýzy z tohoto důvodu vychází z jasně daných pravidel. K základním krokům kvantitativní obsahové analýzy patří těchto deset:

- „1. formulace výzkumné otázky nebo hypotézy,
2. definice výběrového souboru / populace,
3. výběr patřičného vzorku z populace,
4. výběr a definice jednotky měření,
5. konstrukce kategorií obsahu, které budou analyzovány,
6. vystavení systému kvantifikace,
7. trénink kódovačů a provedení pilotního výzkumu,
8. kódování obsahů,
9. analýza shromáždění dat,
10. definice závěrů.“⁸⁸

Autorka zvolila pro výzkum v této práci využití kombinace dvou výše zmíněných metod – kvalitativní metody interpretativního čtení a kvantitativní obsahové analýzy. Obě tyto metody obsahují postupy potřebné ke zkoumání vybraného mediálního obsahu a budou se při analýze navzájem doplňovat. Takzvaný smíšený výzkum kvalitativní a kvantitativní metody doporučuje například Jan Hendl: „je rozumné sbírat a analyzovat data pomocí několika metod takovým způsobem, že vzniklá směs nebo kombinace dat a výsledků využívá síly a komplementarity jednotlivých přístupů“⁸⁹

Využití kombinace kvalitativní a kvantitativní analýzy u obsahu mediálních sdělení zmiňuje Helmut Scherer: „Mezi těmito dvěma typy leží široká škála smíšených forem. Můžeme taky použít kombinovaný přístup obou těchto metod. Často je hermeneutická analýza předstupněm kvantitativní analýzy.“⁹⁰

⁸⁸ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010, s. 103. ISBN 978-80-7367-683-4.

⁸⁹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 62. ISBN 80-7367-040-2.

⁹⁰ SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In: *Nalýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 30. ISBN 978-80-246-1980-4.

Je ale potřeba zmínit, že kombinaci kvalitativní a kvantitativní metody analýzy autorka nastavila podle potřeb výzkumu a využívá proto jen některé vybrané prvky z těchto metod. Ke zkoumání témat je použita kvalitativní metoda výzkumu, konkrétně kvalitativní metoda interpretativního čtení. Kvantitativní obsahová analýza slouží pouze jako doplnění, a to o informaci o počtu článků a četnosti témat. Nejedná se ale o úplnou kvantitativní obsahovou analýzu.

3.1.3 Charakteristika deníků

Pro potřeby analýzy byly vybrány tři české celostátní deníky – Právo, Mladá fronta DNES a Lidové noviny. Tyto deníky se profilují jako seriózní tisk a pro výzkum je autorka vybrala mimo jiné kvůli názorové diverzifikaci ideové plurality zkoumaného obsahu. Charakteristika deníků stručně popíše historii jednotlivých periodik, z které do značné míry vychází i jejich politická orientace.

3.1.3.1 Mladá fronta DNES

Mladá fronta DNES je spíše pravicově orientovaný deník, který vychází od roku 1990. Obsahově i graficky ale deník navazuje na titul založený ke konci druhé světové války – Mladá fronta. Ten byl od roku 1953 až do převratu režimu v roce 1989 v gesci komunistických organizací mládeže. Vydavatelství Mladé fronty DNES vlastnil v roce 2003 německý koncern Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH, pod který tehdy spadal i deník Lidové noviny. Od roku 2013 vlastní oba deníky koncern Agrofert a jsou vydávány pod společností MAFRA.

3.1.3.2 Právo

Deník Právo vznikl v roce 1995 přejmenováním titulu Rudé právo, který vycházel od roku 1920 a byl založen jako tiskový orgán Komunistické strany Československa. Po převratu komunistického režimu v roce 1989 noviny stranickou orientaci postupně opouštějí, a začínají se profilovat jako levicový deník. Od revoluce titul začala vydávat společnost BORGIS, jejímiž akcionáři byli členové redakce Rudého práva. Společnost BORGIS vydává deník, od roku 1995 pod názvem Právo, dodnes a jedná se o spíše levicově orientované médium.

3.1.3.3 Lidové noviny

Lidové noviny jsou nejstarším českým deníkem. Titul byl založen v roce 1893 v Brně a od počátku se věnoval zahraniční politice a kultuře. V období první republiky v něm publikovala řada významných novinářských osobností jako Eduard Bass nebo Karel Čapek. Lidové noviny od jejich vzniku kontinuálně vycházely do roku 1952, kdy bylo jejich vydávání zastaveno komunistickým režimem. V roce 1987 list obnovila skupina disidentů jako samizdat. Legálně však začaly Lidové noviny jako deník opět vycházet až v roce 1990. O čtyři roky později se lidové noviny sloučily s jiným titulem – Lidovou demokracií, tedy stranickým deníkem KDU-ČSL. Lidové noviny inklinují k pravicově orientovanému tisku.

3.1.5 Práce s daty

Každé kódovací jednotce bylo pro přehlednost v úvodu přiřazeno číslo. To je náhodné a vychází pouze z časové posloupnosti práce autorky s materiálem. Dále byl u všech analyzovaných článků zaznamenán název publikujícího média, datum publikace, jeho umístění ve výtisku – tedy číslo stránky, titulek, autor a také číslo a ročník vydání novin (Viz kódovací kniha, příloha č. 12).

Některé údaje byly kvůli usnadnění orientace pozměněny. U označení stránek používá Mladá fronta DNES rozdělení na tematické listy novin, které čísluje zvlášť. Publicistická rubrika byla vždy zařazena v prvním listu s označením A. Stránky jsou proto signovány například jako A/1, A/2 atd. Autorka práce ale číslo stránky zapisovala do kódovací knihy pouze s uvedením číslice, stejně, jak bylo označované ve zbylých dvou denících. Strukturu zápisu sjednotila v kódovací knize i u čísla a ročníku vydání, kdy jako první uvádí ročník a poté číslo výtisku. To odpovídá původnímu signování u Mladé fronty DNES a Práva. Lidové noviny byly v tomto případě odchylkou a ve svých výtiscích na titulní straně označovaly jako první údaj číslo výtisku a jako druhý jeho ročník.

Autorka ve výběrovém souboru zkoumala následující skutečnosti:

Témata, kterým se noviny v souvislosti s referendem o přistoupení ČR do EU věnovaly.

Tematická agenda byla zkoumána pomocí metody interpretativního čtení. Tuto metodu zpracování autorka zvolila kvůli jejímu zaměření na výzkum dokumentů, možnosti hlubšího porozumění textu a zasazení obsahu do diskurzu a širšího kontextu tématu. Vzhledem k výběru publicistických článků, které obsahují žurnalistické útvary jako je komentář, glosa, fejeton nebo sloupek, je pro správnou interpretaci textu podrobné porozumění obsahu, erudice v tématu a vztah jednotky kódování k celku stěženi. Kvalitativní výsledky představí, jakým tématům se vybrané deníky věnovaly jednotlivě a jejich tematickou agendu vzájemně porovná.

Postoj novin k hlasování v referendu o přistoupení České republiky k Evropské Unii.

Autorka každou kódovanou jednotku rozdělila do jedné ze tří vytvořených kategorií podle následujícího postupu.

Pro vstup

K této kategorii byly přiřazeny články, v kterých autor jasně vyjádřil stanovisko hlasovat v referendu pro vstup ČR do EU nebo obsahovaly pouze argumenty, které podporovaly přistoupení České republiky k Evropské unii.

Proti vstupu

Do této kategorie byly zařazeny články, v kterých autor jasně vyjádřil stanovisko hlasovat v referendu proti vstupu ČR do EU nebo v nich byly uvedeny pouze argumenty, které podporovaly odmítnutí členství České republiky v Evropské unii.

Neutrální

Neutrální kategorie byla přiřazena článkům, v kterých autor nevyjádřil jasné stanovisko k tomu, jak v referendu hlasovat nebo obsahovaly argumenty pro i proti vstupu ČR do EU či článkům, které postoj k hlasování nebo argumenty pro i proti členství ČR v EU vůbec neobsahovaly.

Uvedené argumenty pro a proti přistoupení České republiky k Evropské unii.

Autorka nejprve rozdělila argumenty do dvou kategorií. Ty, které odůvodňovaly přínos vstupu ČR do EU zařadila jako argumenty pro vstup. A ty, které zmiňovaly nevýhody členství ČR v EU přiřadila jako argumenty proti vstupu. Ke každé z kategorií poté vytvořila následující tematické podkategorie, které ve výběrovém souboru kódovala. Přiřazená čísla podkategorií slouží pouze k lepší orientaci.

Argumenty pro vstup:

1. ekonomický přínos
2. zvýšení kvality vzdělání
3. zvýšení národní bezpečnosti
4. volný pohyb osob
5. integrace do vyspělé Evropy
6. posílení demokracie
7. vliv na dění v Evropě
8. zlepšení životního prostředí
9. zlepšení postavení menšin
10. zvýšení životní úrovně
11. dotace od EU
12. zlepšení práva a pořádku
13. větší otevřenost úřadů vůči občanům
14. okolní státy vstoupily

Argumenty proti vstupu:

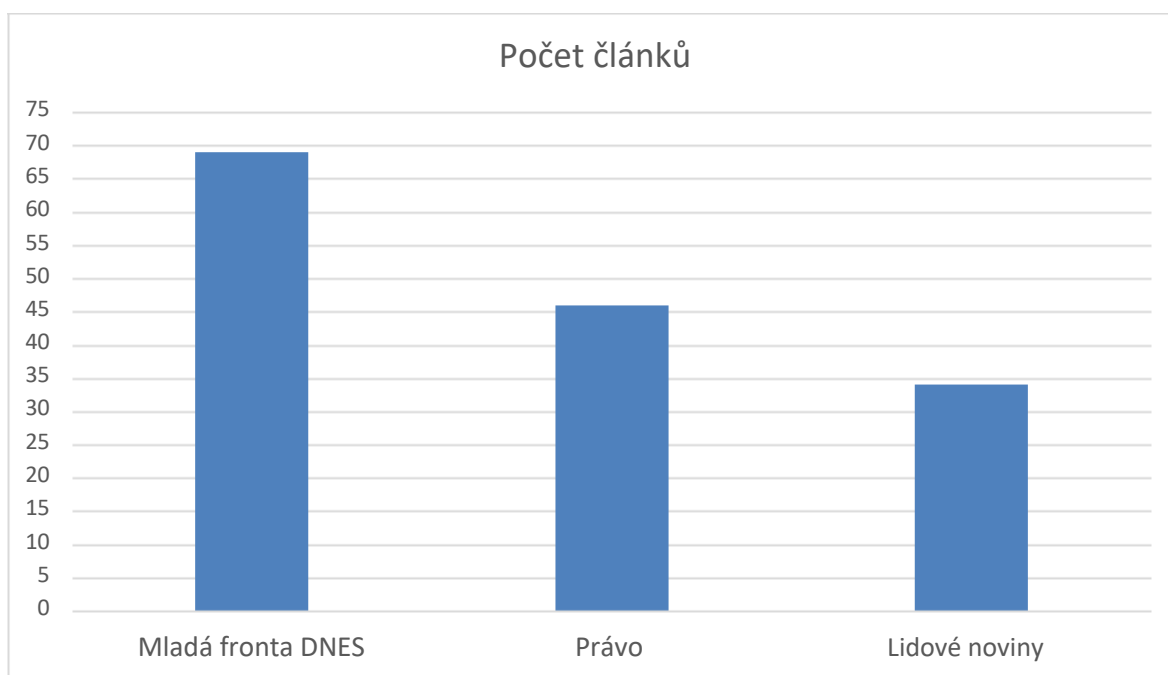
1. nárůst byrokracie
2. ekonomická nestabilita
3. ztráta suverenity
4. úpadek ekonomiky
5. nárůst povinností pro stát
6. příliv přistěhovalců
7. oslabení bezpečnosti
8. negativní vliv na státní rozpočet
9. přijetí eura
10. zhoršení ekonomické situace obcí
11. úpadek demokracie
12. slabá rozhodovací pozice v EU
13. zdražování

U každé kódovací jednotky byly zaznamenávány všechny argumenty, které se k některé z tematických podkategorií vztahovaly.

3.2 Výsledky analýzy a její interpretace

V této kapitole autorka představí nejprve kvalitativní výsledky analýzy zaměřující se na tematickou agendu deníků spojenou s referendem. Na ni naváže výzkum argumentů a průzkum postoje deníků k hlasování v referendu. Výběrový soubor celkově obsahuje 149 článků. Zastoupení článků z jednotlivých deníků ve výběrovém souboru ilustruje graf č. 2.

Graf č. 2: zastoupení článků z deníků ve výběrovém souboru

3.2.1 Tematická agenda

3.2.1.1 Mladá fronta DNES

První článek v Mladé frontě DNES zařazený do výběrového souboru byl publikován 17. dubna a reagoval na podpis smlouvy o přistoupení tehdejším prezidentem Václavem Klausem a předsedou vlády Vladimírem Špidlou den předtím v Athénách. Tuto událost

popisuje jako velký krok k sjednocení Evropy a vyzdvihuje například volný pohyb osob v rámci Evropské unie nebo vybudování nové bezpečnostní zóny pro evropský kontinent.⁹¹ Na podepsání smlouvy o přistoupení odkazuje i článek z následujícího dne, který už zmiňuje referendum v České republice s tím, že členství ještě podpis v Athénách neztvrzuje a o přistoupení ČR do EU rozhodnou svými hlasy teprve čeští občané. Zároveň je to první článek poukazující na špatnou komunikaci vlády s veřejností. Kabinet Vladimíra Špidly podle něj nedokáže lidem poskytnout relevantní informace o členství.⁹² Toto téma se vyskytuje i v dalším článku ze stejného vydání „Česká vláda pojala po svém úkol seriózně informovat občany ČR, a tak se nám namísto relevantních informací o EU dostává rad typu volte ano.“⁹³ Zbývající články v měsíci dubnu nahlízejí na členství ČR v EU ve spojitosti se změnami, které by přineslo v oblasti zahraniční politiky, životního prostředí, přijetí eura, suverenity České republiky nebo demokracie. První květnový článek otevírá otázku, zda je možné z Unie vystoupit a co by takový krok pro členský stát obnášel. Přičemž autor v něm téma uvádí v kontextu výroků euroskeptiků a vlády vztahujících se k pozici suverenity Česka.⁹⁴

Komentář z 3. května se věnuje vlivu vládní kampaně a protievropské kampaně KSČM na rozhodování voličů. Objevuje se zde znovu kritika vládních politiků, kteří podle článku nedokážou vyvrátit negativní mýty, které jsou s členstvím v Unii spojovány a odrazují tím voliče od vstupu. Naopak protievropská rétorika komunistů by mohla být vstupu do EU podle něj nápomocná, protože liberální euroskeptici nechtějí být s KSČM názorově spojováni.⁹⁵

Téma postoje politické reprezentace k referendu je v deníku skloňováno také v souvislosti s osobou prezidenta Václava Klause. Článek z 28. května zmiňuje jeho euroskeptismus a líčí jeho výroky vůči ztrátě suverenity přistoupením k EU jako iracionální.⁹⁶

⁹¹ MOCEK, Michal. Malý velký krok: Co přinese rozšíření Evropské unie?. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(91), s. 8. ISSN 1210-1168.

⁹² KOMÁREK, Martin. Daleko do Atén. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(92), s. 6. ISSN 1210-1168.

⁹³ FINARDIOVÁ, Savina. Bludný kruh euroměny. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(92), s. 7. ISSN 1210-1168.

⁹⁴ ZAHŘÁDKA, Jiří. Je možné vystoupit z unie?. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(102), s. 6. ISSN 1210-1168.

⁹⁵ KOMÁREK, Martin. Antieurokomunisté: Špidla Evropě škodí, Grebenčík prospívá. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(103), s. 6. ISSN 1210-1168.

⁹⁶ PALCÁK, Petr. Klaus je zkrátka iracionální. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(123), s. 8. ISSN 1210-1168.

Rozhodně nejsilnější tematické zastoupení mají v Mladé frontě DNES před datem konání referenda články zabývající se důsledky členství ČR v EU. Jejich podrobnější přehled představí analytická část zaměřená na argumenty pro a proti přistoupení. Pozornost je v období před samotným hlasováním o přistoupení zaměřena také na roli účasti. Toto téma reprezentuje například komentář o takzvaném silném ano „*Při malé účasti bude ano pro vstup sice platné, avšak Antievropané a extremisté zleva i zprava se budou pochopitelně snažit toto využít a posílit svoji pozici. Budou nám vysvětlovat, že základní vztah mezi naší zemí a Evropou zůstává otevřenou otázkou, a budou tvrdit, že slabá účast v referendu dala za pravdu jejich argumentům proti vstupu*“.⁹⁷

Články po konání referenda hodnotí výsledky hlasování i účast jako úspěch. Jako překvapivý element výsledků deník popisuje podporu členství v EU u seniorů. „*Důchodci podpořili vstup do unie mnohem výrazněji, než se očekávalo.*“⁹⁸ Zároveň články reflektují i to, že prezident Václav Klaus se k výsledkům referenda dostatečně nevyjádřil a jeho přístup kritizují.

3.2.1.2 Právo

Deník Právo se v porovnání s Mladou frontou DNES v tematické agendě na první pohled liší svým intenzivnějším zaměřením na postoje politické reprezentace. Na počátku sledovaného období uvádí členství ve spojitosti s kritikou vlády. Ta podle autora článku není schopna vyjednat pro české občany v Evropské unii dobré podmínky a měla by své jednání změnit a neškodit tak České republice.⁹⁹ Deník zároveň opakovaně poukazuje na názorovou rozpolcenost politické reprezentace v otázce podoby členství České republiky v Evropské unii. Ta je viděna jako zásadní problém, který je potřeba v rámci integrace řešit přednostně.¹⁰⁰ Tyto dvě témata související s politickou reprezentací uvádí jeden článek i pospolu „*Vrcholoví politici by se měli pokusit zjistit, co si občané vlastně přejí, a brát to jako určité vodítko. Zároveň by se měli pokusit eliminovat situaci, kdy za nás v tak důležité věci mluví dvě hlavy, z nichž každá říká něco naprosto opačného. Taková schizofrenie už dopředu oslabuje pozici České republiky v EU.*“¹⁰¹

⁹⁷ PAJEROVÁ, Monika. Řekněme silné ano. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(129), s. 9. ISSN 1210-1168.

⁹⁸ JANDOUREK, Jan. Mýtus euroskeptického důchodce. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(139), s. 8. ISSN 1210-1168.

⁹⁹ ZAHRADIL, Jan. Vláda se musí vzpamatovat. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(89), s. 7. ISSN 1211-2119.

¹⁰⁰ UHL, Petr. Zatím nevíme, jakou EU chceme. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(89), s. 7. ISSN 1211-2119.

¹⁰¹ PEHE, Jiří. Prezidentův užitečný nápad. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(90), s. 7. ISSN 1211-2119.

Větší důraz na hodnocení politické scény lze pozorovat také v několika článcích, které odkazují na skutečnost, že prezident Václav Klaus neřekl před referendem, jak bude volit.

V Právu se objevují i články zabývající se důsledky členství ČR v EU, ale jejich poměr není rozhodně tak velký jako u Mladé fronty DNES. V tématech kritiky vládní kampaně nebo například důležité role účasti na výsledek se oba deníky obsahově shodují. Avšak výsledky referenda nejsou v Právu vždy prezentované jako úspěch, ale například pouze jako logický krok „*Že bychom vstupem do EU náš letitý problém (pozn. autorky, národní bezpečnost) vyřešily definitivně? S tím slovem opatrně, avšak dosud nikde nikdo nic bezpečnějšího než maximálně integrující se Evropu ani nevymyslel, ani neuskutečnil*“¹⁰²

Právo podobně jako Mladá fronta DNES u hodnocení výsledků zmiňuje překvapivě vysokou podporu členství v EU od seniorů a kritizuje prezidenta Klause za jeho nevyjádření k výsledkům referenda.

3.2.1.3 Lidové noviny

Stejně jako u Mladé fronty DNES byl i v Lidových novinách první článek ze zkoumaného období publikován 17. dubna a reagoval na podpis smlouvy o přistoupení tehdejším prezidentem Václavem Klausem a předsedou vlády Vladimírem Špidlou v Athénách. Členství je v něm pro Českou republiku prezentováno jako příležitost.¹⁰³ Lidové noviny se tematicky shodují s Právem a Mladou frontou DNES například v článcích, které kritizují vládní kampaň kvůli tomu, že nedokáže občanům poskytnout relevantní informace o členství v Evropské unii.

Deník v několika případech zmiňuje přistoupení České republiky k Evropské unii jako danou věc. „*Česká republika nemá dlouhodobě jinou alternativu než vstup do EU. Blížící se červnové referendum je fakticky formální záležitostí: nebudeme v něm rozhodovat, zda do unie vstoupíme, ale pouze kdy se tak stane a kolik nás to bude stát.*“¹⁰⁴

Referendum je v jednom článku líčeno jako všeobecný přelom, který by mohl bez ohledu na výsledek způsobit pád vlády.¹⁰⁵

¹⁰²HANÁK, Jiří. Střízlivé uspokojení. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(139), s. 6. ISSN 1211-2119.

¹⁰³ČERNOCH, Pavel. Stvrzení sňatku. *Lidové noviny*. Praha, 2003, **XVI**(96), s. 12. ISSN 0862-5921.

¹⁰⁴ČERMÁK, Miloš. Zabrzděte Svobodu!. *Lidové noviny*. Praha, 2003, **XVI**(96), s. 12. ISSN 0862-5921.

¹⁰⁵ČERMÁK, Miloš. Komu zvoní referendum. *Lidové noviny*. Praha, 2003, **XVI**(132), s. 10. ISSN 0862-5921.

Důsledky přistoupení ČR k EU jsou rovněž jako v Mladé frontě DNES suverénně nejčastějším tématem obsahu a budou podrobněji představeny v další části práce. Rozhodnutí voličů vstup ČR do EU podpořit je po konání referenda prezentováno zejména v kontextu budoucích důsledků a o přistoupení hovoří jako o výzvě. „*Patřím k těm, kteří se už dlouho vyslovovali pro vstup ČR do EU. Zároveň ale nabádám k opatrnosti. Situace se totiž velmi podobá tomu, co jsme prožívali před třinácti lety. Stejně jako tehdy se nám nabízejí nové možnosti, ale co s nimi uděláme, bude záležet na nás.*“¹⁰⁶ Výsledky referenda v České republice jsou také poprvé srovnávané s výsledky referend o přistoupení k EU v okolních státech.

3.2.1.4 Souhrn tematické agendy

Jako nejsilněji zastoupené téma lze ve výběrovém souboru označit důsledky spojené s přistoupením České republiky k Evropské unie. Názorově nejpestřeji a nejčastěji se tomuto tématu věnovala Mladá fronta DNES. U Lidových novin byly důsledky členství zastoupeny také jako nejčastější téma článků, ale v porovnání s Mladou frontou DNES nabízely čtenáři menší diverzitu názorů. V deníku Právo byly důsledky členství tematicky zastoupené v podobné míře jako kritika politické scény.

Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii bylo ve výběrovém souboru často spojováno s vládní kampaní, kterou všechny analyzované deníky hodnotily v člancích negativně. V denících se také opětovaně objevují články vztahující se k výrokům politiků o členství a role volební účasti v referendu. Mezi tematicky zásadnější patří ve výběrovém souboru i zmínky o hlasování seniorů nebo osoba prezidenta Václava Klause.

3.2.2 Postoj deníků k hlasování o přistoupení ČR k EU

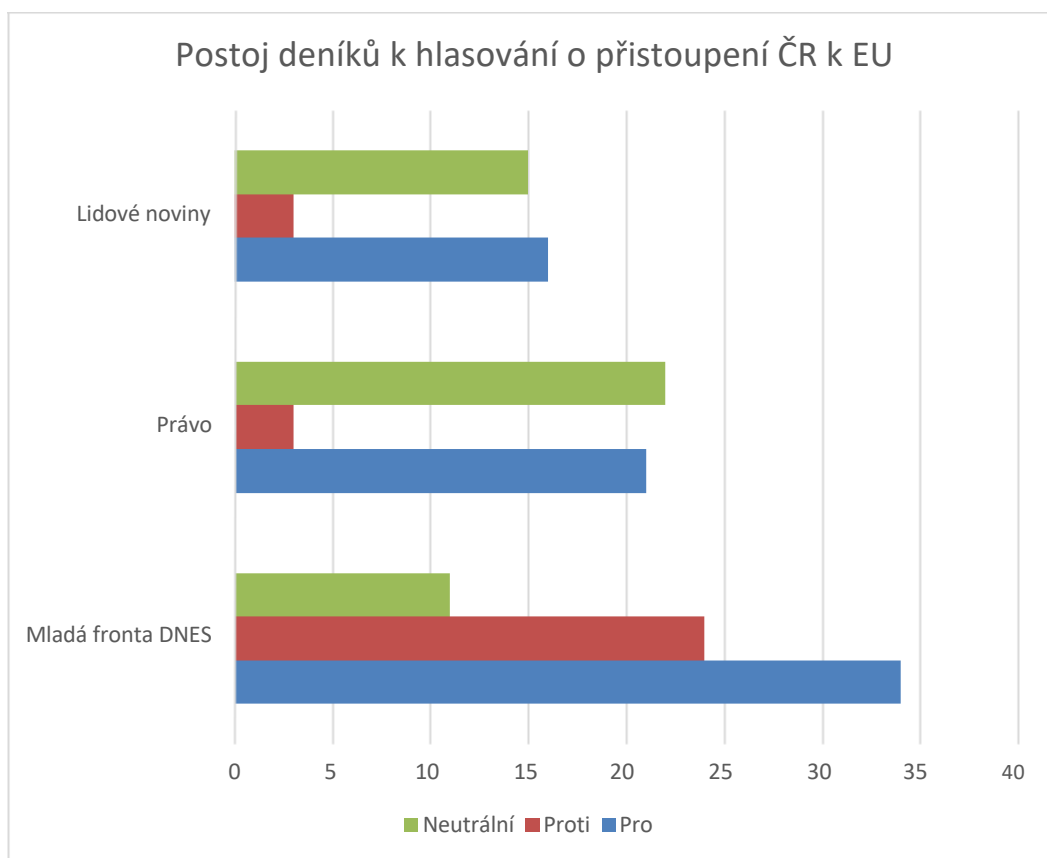
Největší názorovou diverzifikaci ve vztahu k hlasování v referendu nabídla čtenářům v obsahu Mladá fronta DNES. Její publicistická rubrika velmi často obsahovala v jednom výtisku novin dva články – z nichž každý zastával opačný pohled na hlasování o přistoupení. Přesto u Mladé fronty DNES články, které podporovaly členství v Evropské unii, převažují. Do kategorie pro vstup jich bylo u deníku zařazeno 34, proti vstupu 24. Nejméně článků, 11, je označeno kategorií neutrální.

¹⁰⁶KLÍMA, Ivan. Evropa a různost. *Lidové noviny*. Praha, 2003, XVI(139), s. 1, 10. ISSN 0862-5921.

V deníku Právo převažují články zařazené do neutrální kategorie. To do značné míry souvisí s tematickým zaměřením obsahu v jeho publicistických rubrikách. Právo se totiž jako Mladá fronta DNES nebo Lidové noviny nevěnovalo tolik důsledkům členství, v kterých byly názorové prvky nebo argumenty pro či proti vstupu nejčastěji obsaženy. Velkou část jeho tematické agendy obsahovaly články pojící referendum nebo členství s kritikou politické scény, jež postoj k hlasování nebo argumenty pro či proti vstupu poztrácely.

Pokud vezmeme v potaz samostatně kategorie pro a proti vstupu – články podporující členství převládají u všech analyzovaných deníků. Celkově by proto bylo možné říci, že zkoumaná média prezentovala přistoupení České republiky do Evropské unie převážně jako pozitivní krok.

Graf č. 3: Postoj deníků k hlasování o přistoupení ČR k EU

3.2.3 Argumenty pro a proti vstupu do EU

3.2.3.1 Argumenty pro vstup do EU

Nejčastějším argumentem pro přistoupení k Evropské unii, který analyzované deníky uváděly, je zvýšení národní bezpečnosti. Členství v Evropské unii je popisováno například jako záruka ochrany proti agresi jiného státu „EU znamená rozchod s myšlenkou, že války, násilí a nenávisť jsou představitelné jako běžné, normální nástroje k prosazení zájmů. Aspoň uvnitř, mezi členy EU, je nepředstavitelné volání po válkách se sousedem či štvání proti druhé zemi.“¹⁰⁷. Národní bezpečnost byla zároveň i nejvíce užívaným argumentem pro vstup do EU v Právu a v Lidových novinách. Mladá fronta DNES v článcích nejčastěji uváděla, že díky přistoupení k EU by Česká republika mohla mít vliv na dění v Evropě. Mezi hojně zmiňovanými argumenty pro členství v EU jsou v denících také ekonomický přínos, integrace do vyspělé Evropy nebo zvýšení životní úrovně. (Viz tabulka č. 1)

Tabulka č. 5: Argumenty pro vstup do EU

Argumenty pro vstup do EU v jednotlivých denících			
argumenty	Mladá fronta DNES	Právo	Lidové noviny
ekonomický přínos	8	4	3
zvýšení kvality vzdělání	3	0	2
zvýšení národní bezpečnosti	5	7	4
volný pohyb osob	3	1	3
integrace do vyspělé Evropy	9	2	2
posílení demokracie	3	1	3
vliv na dění v Evropě	11	1	3
zlepšení životního prostředí	4	0	1
zlepšení postavení menšin	3	0	0
zvýšení životní úrovně	8	1	2
dotace od EU	4	0	1
zlepšení práva a pořádku	2	4	2
větší otevřenost úřadů vůči občanům	1	0	0
okolní státy vstoupily	1	1	1

¹⁰⁷ MOCEK, Michal. Malý velký krok: Co přinese rozšíření Evropské unie?. Mladá fronta DNES. Praha: MAFRA, 2003, XIV(91), s. 8. ISSN 1210-1168.

3.2.3.2 Argumenty proti vstupu do EU

Nejčastějšími argumenty proti přistoupení k Evropské unii, které analyzované deníky uváděly, jsou ztráta suverenity České republiky a úpadek ekonomiky v zemi. Důvodem zhoršení ekonomické situace může podle komentáře v Mladé frontě DNES být, že Evropská unie nebere při rozhodování ekonomický vývoj v přistupujících státech v potaz „Ekonomika je velmi živý a citlivý organismus, na který působí mnoho vnějších i vnitřních faktorů. Tento fakt však hlavní sociální inženýři a projektanti ‚spojených států evropských‘ jaksi opomněli. Také asi opomněli, jak relevantní je měnový kurz dané ekonomiky a jaké dopady na makroekonomickou stabilitu může mít jeho ‚odevzdání‘ do ‚povolanějších‘ rukou centrálních bankéřů. Lichá touha po ‚spojených státech evropských‘ se stala primárnější než stabilita a výkonost národních ekonomik.“¹⁰⁸.

Tabulka č. 2: Argumenty proti vstupu do EU

Argumenty proti vstup do EU v jednotlivých denících			
argumenty	Mladá fronta DNES	Právo	Lidové noviny
nárůst byrokracie	1	1	0
ekonomická nestabilita	1	0	0
ztráta suverenity	6	1	2
úpadek ekonomiky	5	1	0
nárůst povinností pro stát	1	0	1
příliv přistěhovalců	1	0	0
oslabení bezpečnosti	1	0	1
negativní vliv na státní rozpočet	1	1	1
přijetí eura	1	0	0
zhoršení ekonomické situace obcí	1	0	0
úpadek demokracie	2	1	0
slabá rozhodovací pozice v EU	2	0	2
zdražování	0	1	1

Argumenty pro vstup do EU počtem celkově převažují nad argumenty proti přistoupení. Všechny analyzované deníky tak ve svém obsahu častěji zmiňují důvody, které členství České republiky v Evropské unii podporují.

¹⁰⁸ FINARDIOVÁ, Savina. Bludný kruh euroměny. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, XIV(92), s. 7. ISSN 1210-1168.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit podobu mediálního obrazu referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii v českém tisku. Za tímto účelem autorka zkoumala obsah tří z českých celostátních deníků – Mladou frontu DNES, Právo a Lidové noviny. První část práce představila teorii k výzkumu. Konkrétně v ní byly popsány politický vývoj České republiky po roce 1989, proces integrace ČR do Evropské unie, referendum o přistoupení a východní rozšíření EU v roce 2004.

V úvodu analytické části byly charakterizovány zkoumané deníky, popsána metodologická východiska práce a postup výzkumu. Do výběrového souboru byly zařazeny články z publicistických rubrik deníků. Celkově se jednalo o 149 článků. U nich autorka na základě stanovených parametrů a za využití kombinace kvalitativní metody interpretativního čtení a části kvantitativní obsahové analýzy sledovala, jakým tématům se deníky v rámci mediálního obrazu události věnovaly, jaký postoj k hlasování v referendu zastávaly a jaké argumenty pro, či proti členství České republiky v Evropské unii uváděly. Z výsledků výzkumu tematické agendy vyplývá, že deníky nejčastěji spojovaly referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii s důsledky členství. Silné zastoupení měla v novinách ve vztahu k události taky témata jako výroky politiků o členství, role volební účasti v referendu nebo vládní kampaň, na kterou všechny deníky nahlížely kriticky.

Největší názorovou diverzifikaci ve vztahu k hlasování v referendu nabídla čtenářům v obsahu Mladá fronta DNES. Přičemž články podporující členství převládaly nad články proti členství u všech analyzovaných deníků. Z analýzy postojů k hlasování v referendu celkově vyplývá, že zkoumaná média prezentovala přistoupení České republiky do Evropské unie převážně jako pozitivní krok.

Analýza zaměřující se na argumenty pro, či proti vstupu do Evropské unie ukázala, že všechny analyzované deníky ve svém obsahu častěji zmiňovaly důvody, které členství České republiky v Evropské unii podporují. Nejčastějšími argumenty pro přistoupení k EU v denících byly zvýšení národní bezpečnosti, ekonomický přínos, integrace do vyspělé Evropy nebo zvýšení životní úrovně. Naopak nejčastějšími argumenty proti přistoupení k Evropské unii byly v denících ztráta suverenity České republiky a úpadek ekonomiky v zemi.

U argumentů pro či proti členství obsažených v denících se nabízí srovnání s průzkumy veřejného mínění agentury STEM. Nejsilnějšími argumenty pro vstup do EU byly několik týdnů před referendem pro příznivce přistoupení volný pohyb osob, integrace do vyspělé Evropy a zlepšení životních podmínek. Integrace do vyspělé Evropy patřila v denících spolu se zvýšením životní úrovně mezi nejčastěji uváděné pro argumenty. Volný pohyb osob ale patřil v novinách k méně častým argumentům. Odpůrci členství v průzkumech ze stejného období nejvíce zdůrazňovali zhoršení sociální situace a ztrátu suverenity. I zde se tedy výsledky průzkumů veřejného mínění potkávají s obsahem deníků jen z části.

Diplomová práce se zaměřila na zkoumání publicistických rubrik deníků z hlediska tematického pokrytí události, názorových postojů k hlasování v referendu a obsažených argumentů pro, či proti členství v Evropské unii. Pro doplnění tématu práce by bylo v budoucnu podle autorky vhodné výsledky rozšířit o mediální pokrytí události z celkového obsahu vydání deníků.

Summary

The aim of this diploma thesis was to focus on the form of the media image of the referendum on the joining of the Czech Republic to the European Union in the Czech press. For this purpose, the author examined the content of three Czech nationwide newspapers - Mladá fronta DNES, Právo and Lidové noviny. The first part of the thesis presented the research theory. Specifically, it described the political development of the Czech Republic after 1989, the process of integration of the Czechia into the European Union, the referendum on the accession of the Czech Republic to the European Union and the eastern enlargement of the European Union in 2004.

In the beginning of the analytical part, the examined daily newspapers, the methodological starting points of the work and the research process were described. Articles from journalistic sections of newspapers were included in the sample. In total, there were 149 articles. Based on the established parameters and using a combination of the qualitative method of interpretive reading and quantitative content analysis, the author observed what topics the newspapers covered in the media image of the event, what position they took on voting in the referendum and what arguments were stated for or against Czechia's membership in the European union.

The results of the research on the thematic agenda show that the newspapers most often associated the referendum on the accession of the Czech Republic to the European Union with the consequences of membership. Topics such as political statements about membership, the role of voter turnout in the referendum or the government's campaign, which were viewed critically by all newspapers, also had a strong presence in articles related to the event.

Mladá fronta DNES offered to readers the largest diversification of opinions in relation to voting in the referendum. While articles supporting membership prevailed over articles against membership in all analyzed newspapers. The analysis of attitudes towards voting in the referendum generally shows that the examined media presented the accession of the Czech Republic to the European Union mainly as a positive step.

An analysis focusing on the arguments for or against joining European Union showed that all the analyzed newspapers in their content more often mentioned the reasons that support the membership of the Czech Republic in the European Union. The most frequent arguments for joining the European Union were an increase in national security, economic benefits, integration into developed Europe or an increase in the standard of living. The most frequent arguments against joining the European Union were the loss of sovereignty of the Czech Republic and the decline of the country's economy.

For the arguments for or against joining the EU contained in the newspapers a comparison is offered with public opinion polls by the STEM agency. A few weeks before the referendum, the strongest arguments for joining the EU were for supporters of free movement of people, integration into developed Europe and improvement of living conditions. Integration into developed Europe was among the most frequently cited arguments for joining the union in the newspapers – along with an increase in living standards. However, the free movement of people was one of the less frequent arguments in the newspapers. Opponents of EU membership in surveys from the same period mostly emphasized the deterioration of the social situation and the loss of sovereignty. The results of public opinion polls also meet the contents of the articles only partially.

The diploma thesis focuses on the examination of journalistic sections of newspapers from the point of view of thematic coverage of the events, opinions on voting in the referendum and contained arguments for or against membership in the European Union. According to the author, to amend the theme of the paper in the future it would be appropriate to expand the results by media coverage of events from the summary of the content of the daily editions.

Použitá literatura

Knihy

BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.

ČERNOCH, Pavel. *Cesta do EU: východní rozšíření Evropské unie a Česká republika v období 1990-2004*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-86131-40-8.

FAJMON, Hynek, ed. *Cesta České republiky do Evropské unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. ISBN 80-7325-045-4.

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-051-9.

GJURIČOVÁ, Adéla. *Rozdělení minulostí: vytváření politických identit v České republice po roce 1989*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. Edice Knihovny Václava Havla. ISBN 978-80-87490-03-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-4700-2.

KOPEČEK, Lubomír. *Éra nevinnosti: česká politika 1989-1997*. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-98-5.

MAREK, Daniel a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3.

PICK, Otto a Vladimír HANDL, ed. *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004. ISBN 80-86506-39-8.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Přeložila Barbara KÖPPLOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Vlasta. *Transformace české společnosti 1989-1995*. Brno: Doplněk, 1996. Studijní texty (Doplněk). ISBN 80-85765-57-8.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-472-4.

Elektronické zdroje

Jaké nejdůležitější změny nás po vstupu do EU čekají?. *STEM* [online]. 2003, 22. 4. 2003 [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/jake-nejdulezitejsi-zmeny-nas-po-vstupu-do-eu-cekaji-475/>

Postoje k referendu o EU. *STEM* [online]. 2003, 25.3.2003 [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/postoje-k-referendu-o-eu/>

Referenda o přistoupení k EU v kandidátských zemích. *Euroskop* [online]. [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/encyklopedie-eu/interaktivni-mapy-eu/eu/5-rozsireni-eu-2004/referenda-o-pristoupeni-k-eu-v-kandidatskych-zemich/>

UHROVÁ, Jitka. Jak vidíme vstup naší země do EU?. *STEM* [online]. 2003, 19. 12. 2001 [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/jak-vidime-vstup-nasi-zeme-do-eu/>

Ústavní zákon o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-07-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-515>

Periodika

Mladá fronta DNES

FINARDIOVÁ, Savina. Bludný kruh euroměny. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(92), s. 7. ISSN 1210-1168.

JANDOUREK, Jan. Mýtus euroskeptického důchodce. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(139), s. 8. ISSN 1210-1168.

KOMÁREK, Martin. Daleko do Atén. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(92), s. 6. ISSN 1210-1168.

KOMÁREK, Martin. Antieurokomunisté: Špidla Evropě škodí, Grebenčík prospívá. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(103), s. 6. ISSN 1210-1168.

MOCEK, Michal. Malý velký krok: Co přinese rozšíření Evropské unie?. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(91), s. 8. ISSN 1210-1168.

PAJEROVÁ, Monika. Řekněme silné ano. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(129), s. 9. ISSN 1210-1168.

PALCÁK, Petr. Klaus je zkrátka iracionální. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(123), s. 8. ISSN 1210-1168.

ZAHRÁDKA, Jiří. Je možné vystoupit z unie?. *Mladá fronta DNES*. Praha: MAFRA, 2003, **XIV**(102), s. 6. ISSN 1210-1168.

Právo

HANÁK, Jiří. Střízlivé uspokojení. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(139), s. 6. ISSN 1211-2119.

PEHE, Jiří. Prezidentův užitečný nápad. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(90), s. 7. ISSN 1211-2119.

UHL, Petr. Zatím nevíme, jakou EU chceme. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(89), s. 7. ISSN 1211-2119.

ZAHRADIL, Jan. Vláda se musí vzpamatovat. *Právo*. Praha: Borgis, 2003, **13**(89), s. 7. ISSN 1211-2119.

Lidové noviny

ČERMÁK, Miloš. Komu zvoní referendum. *Lidové noviny*. Praha, 2003, **XVI**(132), s. 10. ISSN 0862-5921.

ČERMÁK, Miloš. Zabrzděte Svobodu!. *Lidové noviny*. Praha, 2003, **XVI**(96), s. 12. ISSN 0862-5921.

ČERNOCH, Pavel. Stvrzení sňatku. *Lidové noviny*. Praha, 2003, **XVI**(96), s. 12. ISSN 0862-5921.

KLÍMA, Ivan. Evropa a různost. *Lidové noviny*. Praha, 2003, **XVI**(139), s. 1, 10. ISSN 0862-5921.

Teze diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Kristina Kouklová	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019/2020	
E-mail diplomantky/diplomanta: kristina.kouklova@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/prezenční	
Název práce v češtině: Mediální obraz referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie	
Název práce v angličtině: Media image of the Czech European Union membership referendum Předpokládaný	
termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2019/2020	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Za vlády Vladimíra Špidly proběhlo 13. a 14. června 2003 referendum o vstupu České republiky do Evropské unie. Přesné datum konání vyhlásil 25. dubna 2003 tehdejší prezident republiky Václav Klaus. Referenda se zúčastnilo 55,2 % oprávněných voličů, přičemž 77,3 % z nich hlasovalo pro vstup do Evropské unie. Jednalo se o historicky první celostátní referendum v Česku. Na jeho základě se stala Česká republika k 1. květnu 2004 součástí Evropské unie, což byl v její novodobé historii významný mezník. Práce se bude věnovat zobrazení tohoto referenda v českém tisku. Pokud je mi známo, jedná se o téma na vědecké úrovni dosud nezpracované.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Předpokládaným cílem práce je zaznamenat a popsat, jak se věnovala vybraná média tématu v období od vyhlášení data referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie, až po zveřejnění výsledků hlasování. Konkrétně byly pro potřeby analýzy vybrány tři české deníky – Právo, Mladá fronta DNES a Lidové noviny. Posuzován bude prostor, který byl tématu v tisku věnován. Zároveň bude zohledněno i umístění obsahu v denících, tedy priorita, jakou periodika tématu přiřadila. Dále se práce zaměří na způsob, jakým bylo o referendu, a k němu tematicky se vztahujícímu obsahu, v tisku referováno.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): 1. Úvod 2. Teoretická část Politický vývoj ČR po roce 1989 Rozšiřování EU Referendum o vstupu ČR do EU 3. Analytická část Metodologie Kvantitativní analýza vybraných deníků Kvalitativní analýza vybraných deníků	

4. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Právo: 15. dubna 2003 – 20. července 2003

Lidové noviny: 15. dubna 2003 – 20. července 2003

Mladá fronta DNES: 15. dubna 2003 – 20. července 2003

Analyzované období je stanoveno podle dvou důležitých událostí. První z nich je vyhlášení data konání referenda o přistoupení České republiky do Evropské unie (25. dubna 2003), druhou je oficiální potvrzení výsledků referenda (10. července 2003). Období mezi těmito dvěma významnými událostmi je rozšířeno o deset dní na počátku a o stejný počet dní na konci období.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Jako metoda zpracování materiálu bude použita kombinace kvantitativní a kvalitativní analýzy. Kvantitativní část se zaměří na počet publikovaných článků a jejich umístění v denících. Kvalitativní část se bude podrobněji věnovat obsahům jednotlivých článků, jejich hlavním tématům a způsobu, jakým o tématu deníky referovaly.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd.

Přeložil Barbara KÖPPOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4.

Kniha slouží jako zdroj pro metodu obsahové analýzy mediálního sdělení. Kromě teoretické části obsahuje i představení konkrétního projektu, který je na kvantitativní obsahové analýze založen.

ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *Přímá demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2016. ISBN 978-80-210-8351-6.

Publikace popisuje výhody i rizika přímé demokracie na místní i celostátní úrovni, a to v rámci České republiky i v celoevropském kontextu.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-807-3676-834.

Kniha předkládá přehled metod užívaných při výzkumu médií. Podstatnou je především část zabývající se výzkumem aplikovaným v akademické rovině zájmu. Metodické postupy jsou v publikaci rozebrány na příkladech z prostředí českých médií.

PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Čtvrté, doplněné a rozšířené vydání. Praha: Plus, 2018. ISBN 978-80-259-0871-6.

Kniha představuje podrobný chronologický popis významných milníků z období československé historie včetně etapy po politickém převratu v roce 1989 a vzniku samostatné České republiky.

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ed. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-3041-0.

Publikace se věnuje Evropské unii z pohledu jejího rozšiřování. Postupně jsou představeny jednotlivé historické fáze transformace, kterými Evropská unie prošla. Prostor je zde ponechán i pro popis současného procesu rozšiřování EU o další státy střední a východní Evropy.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

KŘEŠNÍČKA, Tomáš. *Mediální obraz Evropské unie ve zpravodajství České televize*. Praha, 2016. 91 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

Použité zkratky

ČR Česká republika

ČSSD Česká strana sociálně demokratická

ECU European Currency Unit

ES Evropské společenství

EU Evropská unie

ISPA Instrument for Structural Policies for Pre-Accession

KDU-ČSL Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM Komunistická strana Čech a Moravy

MZV Ministerstvo zahraničních věcí

ODS Občanská demokratická strana

OF Občanské fórum

PHARE Poland and Hungary: Aid for the Restructuring of Economies

SAPARD Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development

SVE střední a východní Evropa

US-DEU Unie Svobody – Demokratická unie

VPN Veřejnost proti násilí

Seznam příloh

Příloha č. 1: Volební průzkumy hlasování v referendu o vstupu ČR do EU (graf)

Příloha č. 2: Průzkumy změn týkajících se vstupu ČR do EU (graf)

Příloha č. 3: Průzkumy pozitivních dopadů vstupu ČR do EU (graf)

Příloha č. 4: Průzkumy negativních dopadů vstupu ČR do EU (graf)

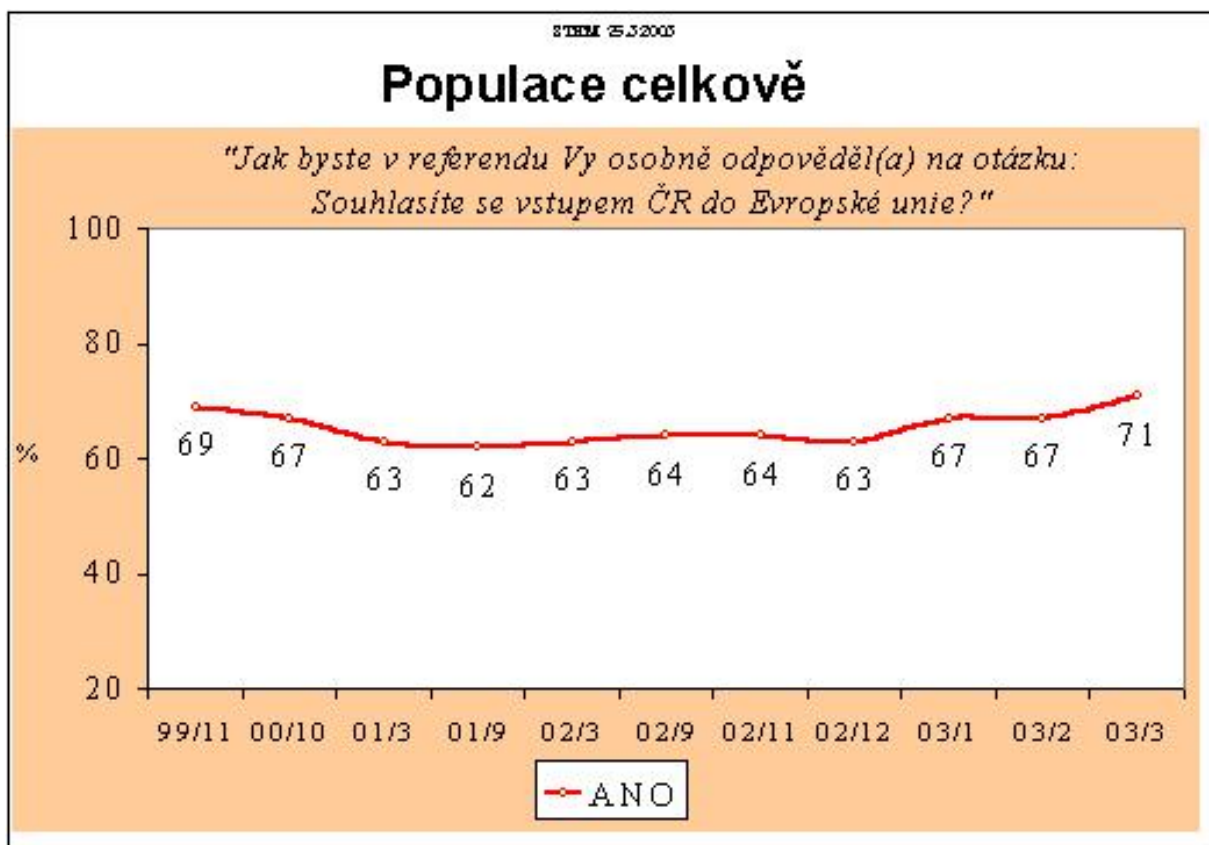
Příloha č. 5: Průzkumy změn týkajících se vstupu ČR do EU (graf)

Příloha č. 6: Rozpočet vládní kampaně (tabulka)

Příloha č. 7: Kódovací kniha (tabulka)

Přílohy

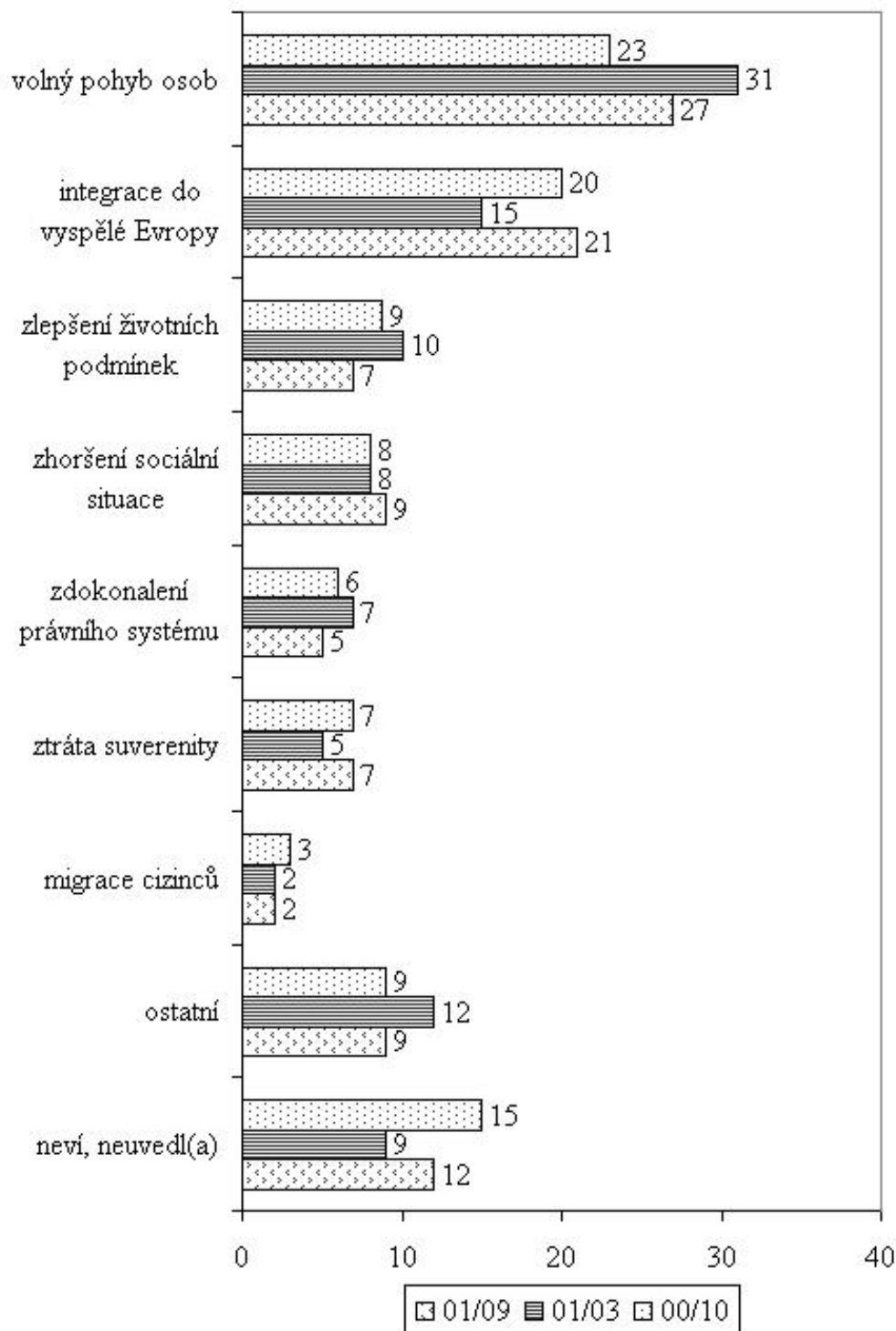
Příloha č. 1: Volební průzkumy hlasování v referendu o vstupu ČR do EU (graf)

Zdroj: STEM.cz

Příloha č. 2: Průzkumy změn týkajících se vstupu ČR do EU (graf)

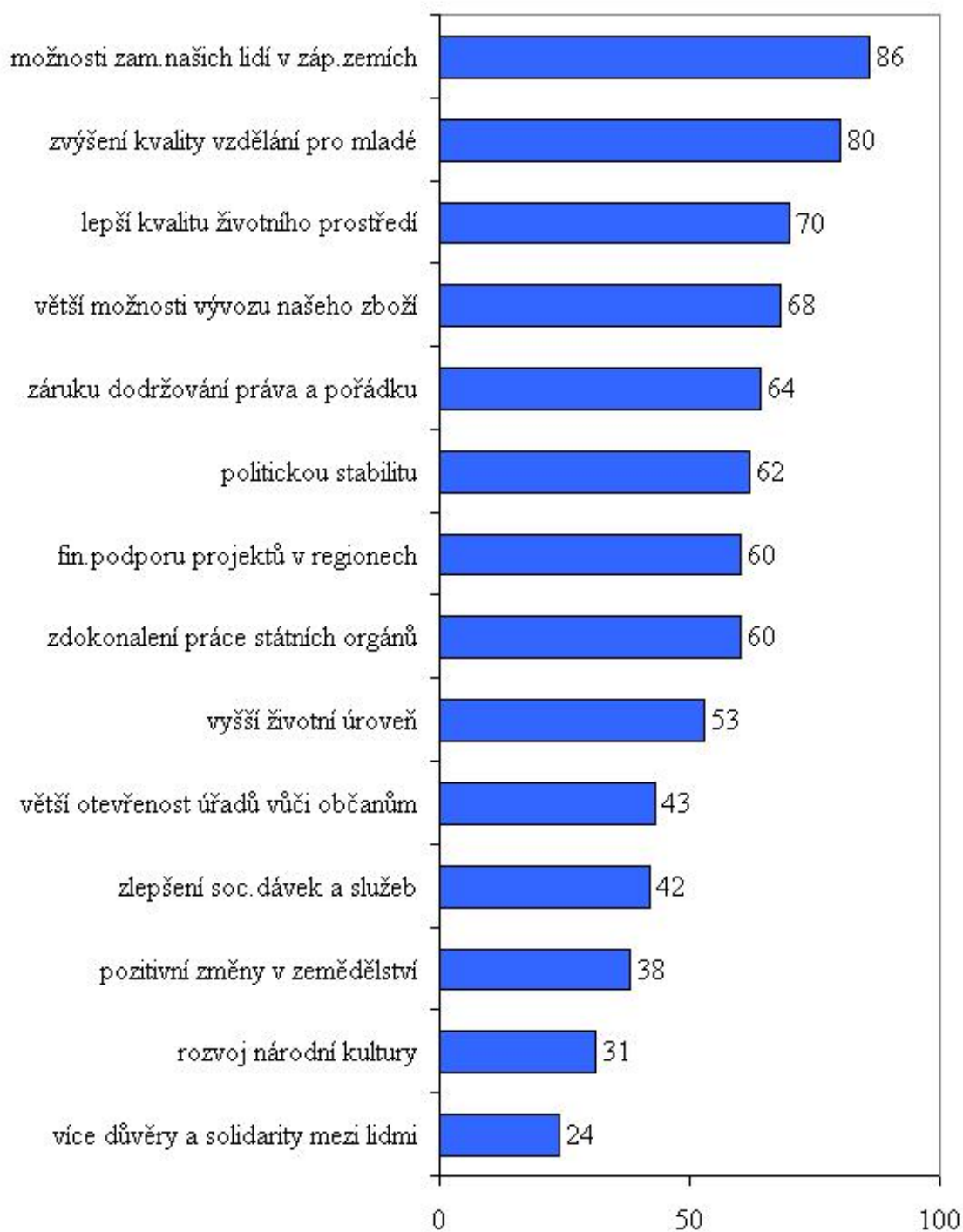
*“Co podle Vás bude nejdůležitější změna,
kterou nám přinese členství v Evropské unii?”*
(odpovědi na otevřenou otázku v %)

Zdroj: STEM.cz

Příloha č. 3: Průzkumy pozitivních dopadů vstupu ČR do EU (graf)

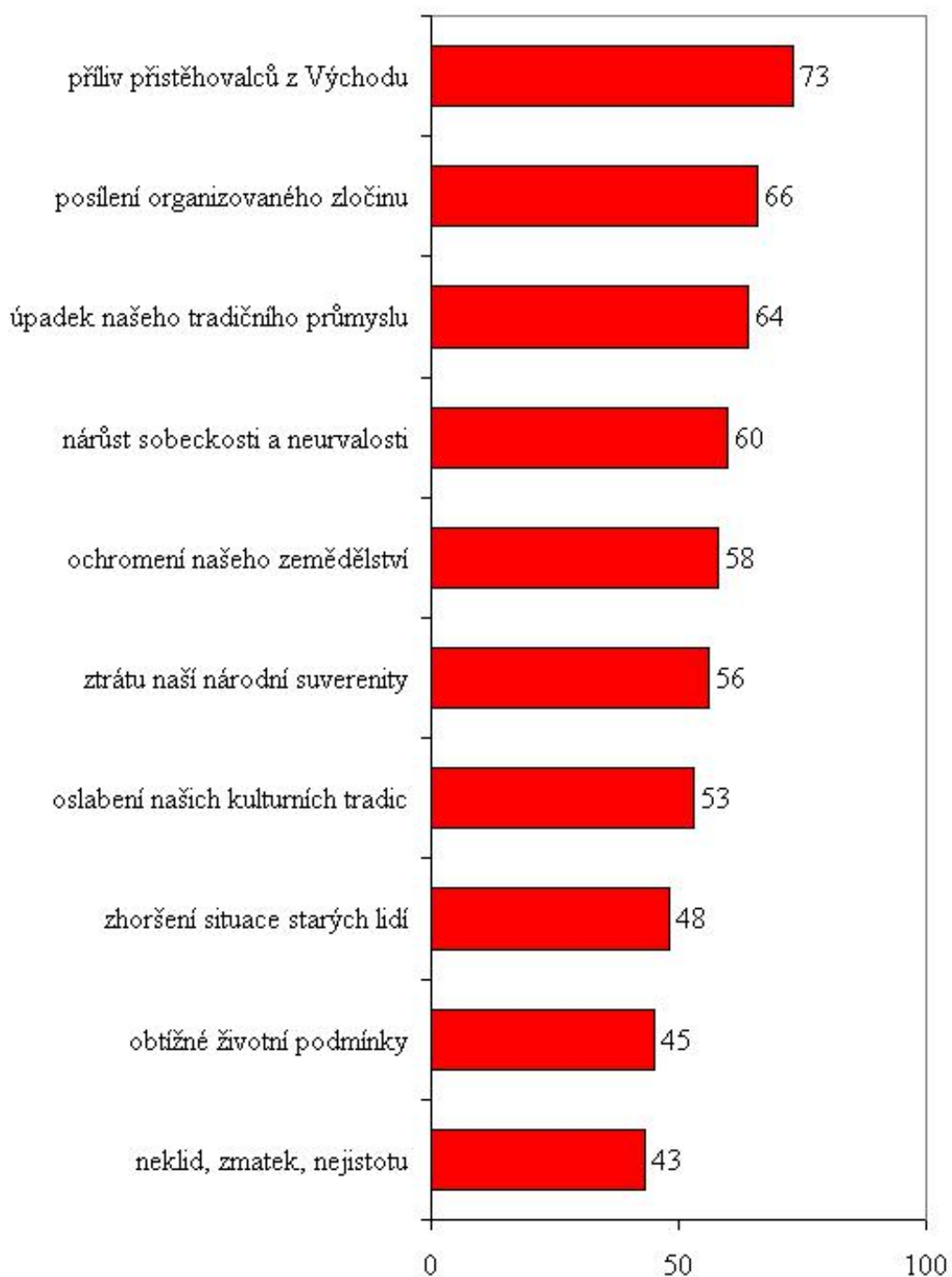
Členství v EU by nám během několika let přineslo ...
(podíly odpovědí "určitě ano" + "spíše ano" v %)

Zdroj: STEM.cz

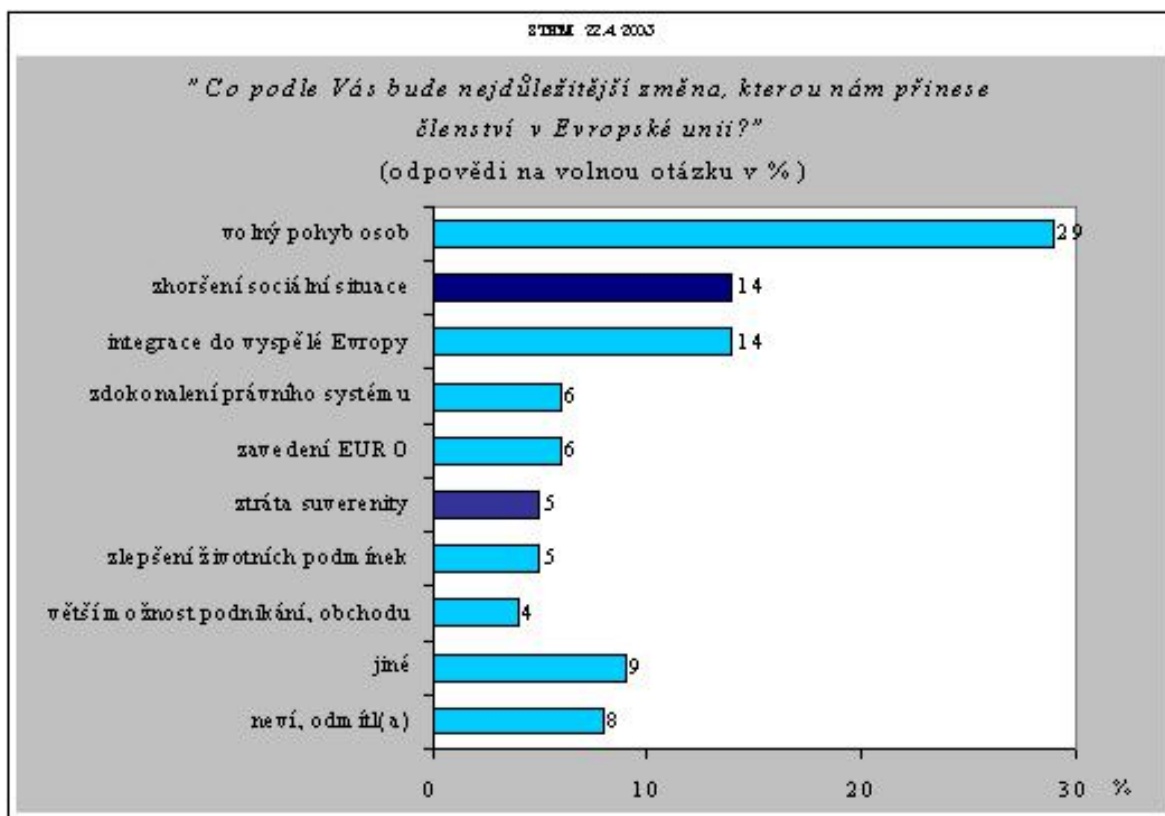
Příloha č. 4: Průzkumy negativních dopadů vstupu ČR do EU (graf)

Členství v EU by nám během několika let přineslo ...
(podíly odpovědí "určitě ano" + "spíše ano" v %)

Zdroj: STEM.cz

Příloha č. 5: Průzkumy změn týkajících se vstupu ČR do EU (graf)

Zdroj: STEM.cz

Příloha č. 6: Rozpočet vládní kampaně (tabulka)

Rozpočet kampaně	
Specifikace	Cena (Kč)
Komunikace s medii, monitoring, zpracování podkladů	7 395 000
Nákup vysílacího času v TV vč. produkce	do 37 mil.
Nákup času v rozhlase	1 100 000
Nákup inzertních ploch	7 400 00
Mediální partner deníků Bohemia+Moravia (v ceně reklamní prostor zdarma)	2 mil.
10 příloh Lidové noviny (v ceně reklamní prostor zdarma)	2 200 000
5 příloh MF Dnes (v ceně reklamní prostor zdarma)	2 200 000
6 příloh Blesk (v ceně reklamní prostor zdarma)	2 348 500
Venkovní reklama	1 200 000
Leták pro všechny obsahující výtah ze Smlouvy o přistoupení	5 511 000
Informační brožura pro věřící	1 146 612
Výroba letáků a brožur do konce r. 2003	20 mil.
Propagační předměty	2 713 980
Koordinace činností regionálních evropských informačních středisek (REIS), komunikace se samosprávou	7 246 000
Příspěvky na činnost REIS	12 mil.
Eurobody – 1 000 stojanů na letáky	2 350 000
Série 31 diskusí s veřejností	1 800 000
Plánované regionální akce	12 mil.
Komunikace se svazy, asociacemi apod.	3 511 000
Provoz Euroskopu	2 800 000
Bezplatná linka	2 218 000

Zdroj: vlastní zpracování, podle FAJMON, Hynek, ed. *Cesta České republiky do Evropské unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. ISBN 80-7325-045-4.

Příloha č. 7: Kódovací kniha (tabulka)

Pořadí	Médium	Datum	Titulek	Autor	Str.	Číslo vydání	Postoj
1	Mladá fronta DNES	17. dubna	Malý velký krok Co přinese rozšíření Evropské unie?	Michal Mocek	s.8	XIV/91	pro vstup
2	Mladá fronta DNES	18. dubna	Daleko do Atén	Martin Komárek	s.6	XIV/92	pro vstup
3	Mladá fronta DNES	18. dubna	Bludný kruh euroměny	Savina Finardiiová	s.7	XIV/92	proti vstupu
4	Mladá fronta DNES	24. dubna	Z Athén pochází demokracie. A velká Evropa	Romano Prodi	s.7	XIV/96	pro vstup
5	Mladá fronta DNES	25. dubna	Rohlík bude za 13	Martin Komárek	s.6	XVI/97	neutrální
6	Mladá fronta DNES	26. dubna	Evropská unie a naše zahraniční politika	Cyril Svoboda	s.7	XVI/98	pro vstup
7	Mladá fronta DNES	29. dubna	EU a životní prostředí	Bedřich Moldán	s.6	XIV/99	pro vstup
8	Mladá fronta DNES	2. května	Je možné vystoupit z unie?	Jiří Zahrádka	s.6	XIV/102	neutrální
9	Mladá fronta DNES	3. května	Antieurokomunisté Špidla Evropě škodí, Grebenčík prospívá	Martin Komárek	s.6	XIV/103	neutrální
10	Mladá fronta DNES	5. května	Je Evropská unie demokratická? Češi už si nechtějí vládnout	Benjamin Kuras	s.9	XIV/104	proti vstupu
11	Mladá fronta DNES	5. května	Vstupem suverenitu získáme	Monika Pajerová	s.9	XIV/104	pro vstup

12	Mladá fronta DNES	10. května	Za hospodu čistší Evropa už nám leze i do kuchyně	Martin Komárek	s.6	XIV/108	pro vstup
13	Mladá fronta DNES	14. května	Vstup do unie: jak moc komu pomůže	Michal Mocek, Johanna Grohová	s.7	XIV/111	pro vstup
14	Mladá fronta DNES	14. května	Nečitelný spolek	Johanna Grohová	s.7	XIV/111	neutrální
15	Mladá fronta DNES	21. května	Hrádek, šampion v získávání peněz z EU	Johanna Grohová	s.7	XIV/117	pro vstup
16	Mladá fronta DNES	21. května	České soudnictví se mění. Evropa se dívá	Luděk Navara	s.7	XIV/117	pro vstup
17	Mladá fronta DNES	21. května	Jednou nohou	Michal Mocek	s.7	XIV/117	pro vstup
18	Mladá fronta DNES	21. května	Příspěvky od unie jsou pro bohaté, tvrdí řezník	Michal Mocek	s.7	XIV/117	neutrální
19	Mladá fronta DNES	22. května	Dr. Hák a přelaskavá Evropa	Benjamin Kuras	s.10	XIV/118	proti vstupu
20	Mladá fronta DNES	23. května	EU nám vezme jen, co jí dáme	Daniel Anýž	s.8	XIV/119	pro vstup
21	Mladá fronta DNES	24. května	Keltský tygr a český lev	Pavel Kohout	s.8	XIV/120	neutrální
22	Mladá fronta DNES	28. května	Klaus je zkratka iracionální	Petr Palcák	s.8	XIV/123	pro vstup
23	Mladá fronta DNES	29. května	Jaká čeká unii budoucnost	Michal Klíma	s.9	XIV/124	neutrální
24	Mladá fronta DNES	29. května	Na vstupu do spolku proděláme	Marek Loužek	s.9	XIV/124	proti vstupu
25	Mladá fronta DNES	30. května	Do kotle chodí, ale o unii nic nevědí	Jiří Pehe	s.9	XIV/125	pro vstup

26	Mladá fronta DNES	3. června	Pro unii už hlasuji podruhé	František Janouch	s.8	XIV/128	pro vstup
27	Mladá fronta DNES	4. června	Máš na víc, máš na unii	Petra Hůlová	s. 9	XIV/129	neutrální
28	Mladá fronta DNES	4. června	Řekněme silné ano	Monika Pajerová	s.9	XIV/129	pro vstup
29	Mladá fronta DNES	4. června	Proč také říct ne	Bohumil Pečinka	s.9	XIV/129	proti vstupu
30	Mladá fronta DNES	5. června	Ze zdravotnictví můžeme jen získat	Martin Bojar	s.11	XIV/130	pro vstup
31	Mladá fronta DNES	5. června	Rychle stavte, bude hůř	Hynek Fajmon	s.11	XIV/130	proti vstupu
32	Mladá fronta DNES	5. června	Zase šidíme krajany	Jaroslav Vejvoda	s.11	XIV/130	neutrální
33	Mladá fronta DNES	9. června	Polský zázrak	Martin Komárek	s.6	XIV/133	pro vstup
34	Mladá fronta DNES	9. června	Lokajové, buřiči a referendum	Karel Steigerwald	s.6	XIV/133	pro vstup
35	Mladá fronta DNES	10. června	Slušný člověk to má těžké	Martin Klíma	s.9	XIV/134	neutrální
36	Mladá fronta DNES	10. června	Zbývá už jen malý krok	Radovan Vávra	s.9	XIV/134	pro vstup
37	Mladá fronta DNES	10. června	Češi, těšíme se na vás	Bertie Ahern	s.9	XIV/134	pro vstup
38	Mladá fronta DNES	11. června	Špatná reklama	Martin Švehla	s.10	XIV/135	neutrální
39	Mladá fronta DNES	11. června	Nejsme Island, buďme uvnitř	Petr Šimůnek	s.11	XIV/135	pro vstup

40	Mladá fronta DNES	11. června	Ústava evropského superstátu	Benjamin Kuras	s.11	XIV/135	proti vstupu
41	Mladá fronta DNES	11. června	Jedno pro a jedno proti	Pavel Kohout	s.11	XIV/135	neutrální
42	Mladá fronta DNES	12. června	Kam to hodit?	Martin Komárek	s.8	XIV/136	neutrální
43	Mladá fronta DNES	12. června	O kampaň v referendu nejde	Viliam Buchert	s.8	XIV/136	neutrální
44	Mladá fronta DNES	12. června	Vsadit na Evropu je správná volba	Vladimír Špidla	s.9	XIV/136	pro vstup
45	Mladá fronta DNES	12. června	Honzíkova cesta	Vladimír Kučera	s.9	XIV/136	pro vstup
46	Mladá fronta DNES	12. června	Ponechte unii jejímu osudu	Miloslav Bednár	s.9	XIV/136	proti vstupu
47	Mladá fronta DNES	12. června	Tři velké a zvládnuté výzvy	Karel Ježek	s.9	XIV/136	neutrální
48	Mladá fronta DNES	12. června	Suverenitu určitě neztratíte	Jack Straw	s.10	XIV/136	pro vstup
49	Mladá fronta DNES	12. června	Unie prosperity nezajistí	Martin Říman	s.10	XIV/136	proti vstupu
50	Mladá fronta DNES	12. června	Karikaturisté pro	Václav Teichmann	s.10	XIV/136	pro vstup
51	Mladá fronta DNES	12. června	Euro a presso	Jan Beneš	s.10	XIV/136	proti vstupu
52	Mladá fronta DNES	12. června	Vstup naše vztahy neoslabí	Craig Stapleton	s.11	XIV/136	pro vstup
53	Mladá fronta DNES	13. června	Ženichovo letní přemítání	Martin Komárek	s.8	XIV/137	pro vstup

54	Mladá fronta DNES	13. června	Poprvé!	Jana Bendová	s.8	XIV/137	neutrální
55	Mladá fronta DNES	13. června	Spíš se odstřelí sama	Karel Steigerwald	s.8	XIV/137	neutrální
56	Mladá fronta DNES	13. června	V unii nerozhoduje velikost, ale argumenty	Pavel Telička	s.9	XIV/137	pro vstup
57	Mladá fronta DNES	13. června	Jak draho nás přijde Evropa	Jiří Večerník	s.8	XIV/137	pro vstup
58	Mladá fronta DNES	13. června	Klamavá reklama	Petr Mach	s.8	XIV/137	proti vstupu
59	Mladá fronta DNES	14. června	Tenkrát a dnes	Karel Steigerwald	s.8	XIV/138	neutrální
60	Mladá fronta DNES	16. června	Zpátky v Evropě	Martin Komárek	s.8	XIV/139	pro vstup
61	Mladá fronta DNES	16. června	Prezident mlčel a to je chyba	Viliam Buchert	s.8	XIV/139	neutrální
62	Mladá fronta DNES	16. června	Chvástal	Karel Steigerwald	s.8	XIV/139	neutrální
63	Mladá fronta DNES	16. června	Klausova vesnička	Jan Jandourek	s.8	XIV/139	neutrální
64	Mladá fronta DNES	16. června	Špidlovy euroradosti a starosti	Jana Bendová	s.8	XIV/139	neutrální
65	Mladá fronta DNES	16. června	Mýtus euroskeptického důchodce	Jan Jandourek	s.8	XIV/139	pro vstup
66	Mladá fronta DNES	17. června	Kde je Klaus?	Martin Komárek	s.8	XIV/140	neutrální
67	Mladá fronta DNES	17. června	Ano globálním šachům	Karel Hvižd'ala	s.9	XIV/140	pro vstup

68	Mladá fronta DNES	17. června	Jednotný národ	Tomáš Sedláček	s.9	XIV/140	pro vstup
69	Mladá fronta DNES	18. června	Zbytečné hrátky s referendem	Václav Klaus	s.8	XIV/141	neutrální
70	Právo	15. dubna	Vláda se musí vzpamatovat	Jan Zahradil	s.7	13/89	neutrální
71	Právo	15. dubna	Zatím nevíme, jakou EU chceme	Petr Uhl	s.7	13/89	neutrální
72	Právo	16. dubna	Prezidentův užitečný nápad	Jiří Pehe	s.7	.13/90	neutrální
73	Právo	17. dubna	Příležitost Evropa	Jiří Hanák	s.6	13/91	pro vstup
74	Právo	17. dubna	Sladká demagogie národních zájmů	Václav Žák	s.6	13/91	neutrální
75	Právo	19. dubna	Nejvyšší čas	Pavel Verner	s.7	13/93	neutrální
76	Právo	23.dubna	Jak (ne)přesvědčit	Jiří Franěk	s.7	13/95	neutrální
77	Právo	28. dubna	Vzdát se pece	Jiří Hanák	s.6	13/99	pro vstup
78	Právo	7. května	Už se klube Evropa	Jan Keller	s.6	13/106	neutrální
79	Právo	10.května	Evropa v Lánech	Martin Hekerdla	s.7	13/108	neutrální
80	Právo	13. května	Evropské ptydepe a my	Alexandr Mitrofanov	s.7	13/110	pro vstup
81	Právo	14. května	Evropské souvislosti DPH	Hynek Fajmon	s.6	13/111	proti vstupu
82	Právo	17. května	Jiná suverenita	Jiří Hanák	s.7	13/114	neutrální
83	Právo	19. května	Eurotáta	Robert Dengler	s.6	13/115	neutrální
84	Právo	20. května	Na řadě je Polsko, pak my	Alexandr Mitrofanov	s.7	13/116	neutrální
85	Právo	20. května	Co vlastně chce KSČM?	Zdeněk Jičínský	s.7	13/116	pro vstup
86	Právo	21. května	Loupeže a jistota	Jiří Hanák	s.6	13/117	pro vstup
87	Právo	21. května	Krutá pravda o dotacích	Petr Mach	s.6	13/117	proti vstupu

88	Právo	28. května	Měkké ne a měkké ano jsou totéž	Jiří Pehe	s.6	13/123	pro vstup
89	Právo	4. června	Smažení vajíček	Jiří Hanák	s.6	13/129	pro vstup
90	Právo	5. června	Dolů s pece	Pavel Verner	s.6	13/130	pro vstup
91	Právo	6. června	Proč Klaus mlčí?	Lukáš Bek	s.7	13/131	neutrální
92	Právo	6. června	Na EU vydělávají lékaři i pacienti	Milan Kubek	s.7	13/131	pro vstup
93	Právo	7. června	Politika po příštím pátku	Martin Hekerdla	s.8	13/132	pro vstup
94	Právo	9. června	Pravidla Bezpečnosti	Pavel Verner	s.6	13/133	pro vstup
95	Právo	9. června	Z elitního klubu se neodchází	Roman Pospíšil	s.6	13/133	pro vstup
96	Právo	11. června	Na Evropském přechodu	Martin Hekerdla	s.6	13/135	neutrální
97	Právo	11. června	Hradní nehoráznost	Jiří Hanák	s.6	13/135	neutrální
98	Právo	12. června	Bezstarostní starostové	Pavel Verner	s.7	13/136	neutrální
99	Právo	12. června	Prezidentské apely	Alexandr Mitrofanov	s.7	13/136	neutrální
100	Právo	12. června	Kdyby Evropská unie nebyla...	Lubomír Zaorálek	s.7	13/136	pro vstup
101	Právo	12. června	Proč půjdu hlasovat	Petr Kužvart	s.7	13/136	proti vstupu
102	Právo	13. června	Mlčeti zlato	Jiří Hanák	s.6	13/137	pro vstup
103	Právo	13. června	Jak je to s demokracií	Martin Hekerdla	s.6	13/137	pro vstup
104	Právo	13. června	Kam vstupujeme?	Zdeněk Jičínský	s.6	13/137	neutrální
105	Právo	13. června	Lidé nejsou hloupí	Oldřich Danda	s.6	13/137	pro vstup
106	Právo	14. června	Falešní proroci	Jiří Hanák	s.7	13/138	pro vstup
107	Právo	14. června	Evropské ozvěny	Martin Hekerdla	s.7	13/138	neutrální

108	Právo	14. června	Referendum pro sedmou generaci	Erazim Kohák	s.7	13/138	pro vstup
109	Právo	14. června	Česko získá více, než kolik zaplatí	Martin Myant	s.7	13/138	pro vstup
110	Právo	16. června	Střízlivé uspokojení	Jiří Hanák	s.6	13/139	pro vstup
111	Právo	16. června	Co nás čeká za branami	Alexandr Mitrofanov	s.6	13/139	pro vstup
112	Právo	16. června	Před výhybkou	Robert Dengler	s.6	13/139	neutrální
113	Právo	16. června	Pod ohňostrojem tma	Martin Hekerdla	s.6	13/139	neutrální
114	Právo	17. června	Soukromník Klaus	Alexandr Mitrofanov	s.6	13/140	neutrální
115	Právo	17. června	Češi a Slováci jsou zase spolu	Peter Weiss	s.6	13/140	pro vstup
116	Lidové noviny	17. duben	Stvrzení sňatku	Pavel Černosch	s.12	XVI, 91	neutrální
117	Lidové noviny	22.dubna	V čem má Václav Klaus pravdu	Daniel Kaiser	s.1,12	XVI, 94	proti vstupu
118	Lidové noviny	24.dubna	Zabrzďte Svobodu!	Miloš Čermák	s.12	XVI, 96	pro vstup
119	Lidové noviny	9.května	Psst... Jde o miliardy!	Vladan Gallistl	s.10	XVI, 107	pro vstup
120	Lidové noviny	10.května	Z dotací od EU nezbohatneme	Pavel Kohout	s.10	XVI, 108	proti vstupu
121	Lidové noviny	10.května	Závrať z Evropy	Pavel Máša	s.10	XVI, 108	neutrální
122	Lidové noviny	10. květen	Eurolevice se těší na KSČM	Jiří Loewy	s.10	XVI, 108	neutrální
123	Lidové noviny	15. května	Euroskepse je móda slušivá	Jiří Loewy	s.12	XVI, 112	neutrální
124	Lidové noviny	24.května	Čeští populisté jdou do EU	Josef Veselý	s.10	XVI, 120	neutrální
125	Lidové noviny	28. května	Žádná revoluce v EU	Michal Musil	s. 12	XVI, 123	pro vstup
126	Lidové noviny	29. května	Řekneme "Ano". No a?	Martin Weiss	s.12	XVI, 124	pro vstup
127	Lidové noviny	30. května	Evropské týmy	Pavel Máša	s. 10	XVI, 125	neutrální

128	Lidové noviny	6. června	Měli by prohrát	Michal Musil	s.8	XVI, 131	pro vstup
129	Lidové noviny	7. června	Konec přátelství kvůli EU?	Josef Nesvadba	s.1, 10	XVI, 132	pro vstup
130	Lidové noviny	7. června	Komu zvoní referendum?	Miloš Čermák	s.10	XVI, 132	neutrální
131	Lidové noviny	9. června	Co by tomu řekl Palacký	Ladislav Smoljak	s. 1, 10	XVI, 133	pro vstup
132	Lidové noviny	9. června	Věk přímé demokracie	Pavel Máša	s. 10	XVI, 133	neutrální
133	Lidové noviny	9. června	Co by bylo, kdybychom řekli ne	Ondřej Neff	s. 10	XVI, 133	pro vstup
134	Lidové noviny	10. června	Zúročí se nám vše, co uděláme	Karel Schwarzenberg	s. 1, 10	XVI, 134	pro vstup
135	Lidové noviny	10. června	Politici na baterky	Daniel Kaiser	s.10	XVI, 134	pro vstup
136	Lidové noviny	11. června	Než řekneme své ANO	Jiří Dienstbier	s.1, 10	XVI, 135	pro vstup
137	Lidové noviny	12. června	Česká republika bude v EU rovnoprávným partnerem	Günter Verheugen	s.1,12	XVI, 136	pro vstup
138	Lidové noviny	13. června	Český stát opět zanikne	Luboš Palata	s. 10	XVI, 137	pro vstup
139	Lidové noviny	13. června	Česko a mariáš velmocí	Petr Zavadil	s.10	XVI, 137	pro vstup
140	Lidové noviny	14. června	Stínový boj s Evropou	Pavel Máša	s. 10	XVI, 138	neutrální
141	Lidové noviny	14. června	Elten-Beek kdesi v EU	Jiří Loewy	s.10	XVI, 138	pro vstup
142	Lidové noviny	14. června	Volit, či nevolit?	Jonathan Terra	s.10	XVI, 138	neutrální
143	Lidové noviny	16. června	Evropa a různost	Ivan Klíma	s.1, 10	XVI, 139	pro vstup
144	Lidové noviny	16. června	Víme, co chceme	Pavel Máša	s.10	XVI, 139	neutrální
145	Lidové noviny	16. června	Nevkus po referendu	Miloš Čermák	s.10	XVI, 139	neutrální

146	Lidové noviny	16. června	Pouhé "ano" nestačí	Radko Kubičko	s. 10	XVI, 139	neutrální
147	Lidové noviny	17. června	Zvedá se mlha	Daniel Kaiser	s.10	XVI, 140	neutrální
148	Lidové noviny	17. června	Teď půjde o ústavní smlouvu	Petr Mach	s. 1, 10	XVI, 140	proti vstupu
149	Lidové noviny	19. června	Češi se radovat nemusejí, v Evropě už totiž jsou	Barbara Sierszula-Pilousová	s.1,12	XVI, 142	neutrální